

ГОДИШЕН ОТЧЕТ

2020

СОФИЯ, БЪЛГАРИЯ

НАЦИОНАЛЕН ФОНД

КУЛТУРА

УПРАВИТЕЛЕН СЪВЕТ

БОИЛ БАНОВ
председател

БОРИСЛАВА ТАНЕВА

БОЯН АНГЕЛОВ

БОЖИДАР МАНОВ

ВЕСЕЛА ХРИСТОВА - РАДОЕВА

ДЕНИЦА ЕЗЕКИЕВА

СТАНИСЛАВ ПОЧЕКАНСКИ

ЮРИЙ ДАЧЕВ

ЕЛИЯНКА МИХАЙЛОВА

ТОДОР ЧОБАНОВ

ГЕОРГИ КЕРЕЗОВ

АДМИНИСТРАЦИЯ

БОРИСЛАВ ГЕРОНТИЕВ
изпълнителен директор

ЕМИЛ ВЪРБАНОВ
главен експерт

РЕГИНА ХИНЧЕВА
главен експерт

НИКОЛИНКА КАРАМЕЛСКА
главен счетоводител

ДИАНА ЦАНКОВА
юрист

ЦВЕТелиНА СТОЙНОВА
административен секретар

ВЪНШНИ КОНСУЛТАНТИ

ЕКАТЕРИНА ЛЕОНДИЕВА

ЛИДИЯ ПЕЙЧЕВА

МИРЕНА СТАНЕВА

РАДОСЛАВА КЪНЕВА

СВЕТЛОМИРА СТОЯНОВА

ОСНОВНА ИНФОРМАЦИЯ ЗА ПРИНЦИПА НА РАБОТА НА НФК

Национален фонд „Култура“ е създаден със **Закона за закрила и развитие на културата** и започва да функционира от месец ноември 2000 година.

Основната му цел е да подкрепя на национално ниво създаването, развитието и разпространението на българската култура и изкуство в страната и чужбина.

Приоритетите в дейността на Национален фонд „Култура“ са съобразени и с критериите от глава „Култура и аудиовизия“ от Договора за присъединяването на България към Европейската общност.

Ръководният орган на Национален фонд „Култура“ е **Управителен съвет**, чийто председател е Министърът на културата. Членове на Управителния съвет са изтъкнати дейци на културата, представители на творчески съюзи, представител на Министерството на културата и на Министерството на финансите.

Средствата по фонда се набират от финансово подпомагане, определено в Закона за държавния бюджет на Република България за съответната бюджетна година и други източници на финансиране, упоменати в Чл. 31 от Закона за закрила и развитие на културата.

Основно **средствата се предоставят** за творчески проекти, насочени към развиване на културния сектор. Финансирането на творчески проекти се осъществява след обявяване на конкурси по предварително изготвена и одобрена от Управителния съвет програма.

Основни принципи в работата на Национален фонд „Култура“ са прозрачността и конкурсното начало.

В конкурси имат право на участие с равни права отделни творци, частни, общински и държавни културни организации. След приключване на сесия по обявен официално конкурс, кандидатурите се оценяват от експертна (когато е нужно) и техническа комисия. **ЕК предлага на УС кои кандидатури да бъдат финансирани, като УС взима окончателно решение.**

Национален фонд „Култура“ е второстепенен разпоредител на Министерството на Културата и като такъв осъществява интензивна комуникация с: Министерство на културата, Бюро “Творческа Европа”, Министерство на външните работи, Министерство на туризма, Държавни културни институти, Български институти в чужбина, НПО – партньори при реализирането на отделните програми, Други НПО в областта на културата, представители на бизнес сектора.

COVID -19 И КУЛТУРНИЯ СЕКТОР В БЪЛГАРИЯ

Културният сектор е един от най-тежко засегнатите сектори от кризата с COVID-19 поради невъзможност за реализиране на културни прояви на живо. Множество концерти, представления, изложби и прожекции бяха отложени, а културните организации останаха затворени. В резултат на това приходите на публичните културни организации бяха силно ограничени, а най-тежко кризата засегна самоосигуряващите се артисти и независимите културни оператори, които останаха без реална възможност за доходи. Освен чисто финансовите загуби, кризата доведе до загуби на публики, партньорства, спонсори и дарители, невъзможност за реализация на вече спечелени проекти и др. (Проучване на независимия културен сектор, проведено онлайн в периода 22.03.2020 г – 17.04.2020 г. от д-р Нели Стоева).

Национален Фонд „Култура“ е българската организация, която подкрепя на национално ниво създаването, развитието и разпространението на българската култура и изкуство в страната и чужбина, затова и Фондът бе разпознат от държавата като основен инструмент, чрез който спешна финансова помощ да достигне до най-уязвимите групи от културния сектор. През 2020 година **като част от антикризисните мерки в областта на културата в Национален фонд „Култура“ постъпиха допълнително 17.2 милиона лева за финансова подкрепа на програми и проекти в областта на културата и изкуствата**, като по-голям дял от средствата бяха насочени основно към частни културни организации и независими артисти. Освен регулярните 6 програми на НФК „Културно наследство“, „Публики“, „Преводи“, „Критика“, „Дебюти“, „Социално ангажирани изкуства“, финансови средства до културния сектор достигнаха и чрез следните нови инициативи:

“**Творчески стипендии**” за подпомагане на млади и на изтъкнати творци и на други млади специалисти в областта на културата - с общ размер **2 477 520 лева**.

Програма “**Творчески инициативи**” - Програмата цели финансиране на разходи за създаване на артистични проекти на културни дейци в многообразни сфери на изкуството и културата с общ размер от **5 944 000 лева**.

Едногодишна програма за **подкрепа на частни професионални организации в областта на изкуствата** - с общ размер от **8 044 732 лева**.

Едногодишна програма за **подкрепа на професионални организации в областта на традиционното и съвременно цирково изкуство** - с общ размер от **1 665 202 лева**.

Пилотно целево **финансово подпомагане за подкрепа на проекти, финансирани от програма „Творческа Европа“**, подпрограма „Култура“, направление „Европейско сътрудничество“ - с общ размер от **450 000 лева**.

Допълнително бяха захранени бюджетите на три от програмите на НФК - „Социално ангажирани изкуства“ с 550 000 лв., „Публики“ с 750 000 лева и „Дебюти“ с 300 000 лева.

Като част от мерките за подкрепа на устойчивостта на културните организации по време на кризата бе и завишаване на прага на допустимите административни разходи до 35 % от стойността на проекта.

Програмата и приоритетите на НФК през 2020 г. бяха фокусирани върху подкрепа за най-уязвимите участници в културните индустрии като същевременно целяха създаването и разпространението на качествен културен продукт. Приоритетно се финансираха проекти, които насърчават достъпа до създадени артистични продукти, които популяризират българско изкуство и култура пред широка публика, предвиждат устойчиво и активно присъствие на разнообразни форми на изкуство и артисти в местни, национални и международни платформи за разпространение.

Кризата разкри уязвимостта на културния сектор и посочи някои съществени дефицити в начина на финансиране на културните организации, но предостави възможност за преосмисляне на програмите на НФК и гарантиране на по-структурирана подкрепа на културата и изкуството в България.

НАЦИОНАЛЕН ФОНД „КУЛТУРА” ПРЕЗ 2020 ГОДИНА

През 2020 година Национален фонд "Култура" създаде повече възможности за финансиране на проекти в културния сектор.

Във връзка с настъпването на кризисна ситуация в сектор култура, бяха предприети мерки за подпомагане на млади и на изтъкнати творци и на други млади специалисти в областта на културата под формата на стипендии (три минимални работни заплати), а с допълнително решение на Министерски съвет бе инициирана програма за физически лица за малки проекти - "Творчески инициативи".

Една от основополагащите промени в работата на фонд "Култура" бяха двете програми за структурно подпомагане на частни организации в сферата на културата, както и такива с цирков профил. Освен повечето и по-разнообразни програми за финансиране на проекти с по-висок бюджет, много **ключова беше и промяната в отпуснатите средства за програмите на фонд "Култура" - от предвидени 1 900 000 лв. до 21 821 757 лв. Несъмнено липсата на достатъчно административен персонал не спомогна за спокойното протичане на програмите и активен диалог със заинтересованите страни.**

През изминалата година Национален фонд "Култура" насочи фокуса и усилията си в следните направления:

Поддържане на културния сектор в ситуация на криза, породена от пандемията с вируса COVID-19

След неколкократно преговори между създадени в творческия сектор работни групи, представители на Министерството на културата и Министерството на финансите, бяха взети решения, целящи подпомагане както на индивидуални, независими артисти, така и на културни организации, които се оказаха сред най-уязвимите групи в ситуация на криза. Създадох се програмите за подпомагане на физически лица, съответно "Творчески стипендии за подпомагане на млади и на изтъкнати творци и на други млади специалисти в областта на културата" и "Творчески инициативи", като първата цели безвъзмездна помощ в размер на три минимални заплати, а втората предполага създаване на културен продукт. **Програмите за структурна подкрепа на организации целят едногодишно подпомагане на частни организации в сферата на културата и професионални организации в областта на традиционното и съвременно цирково изкуство.**

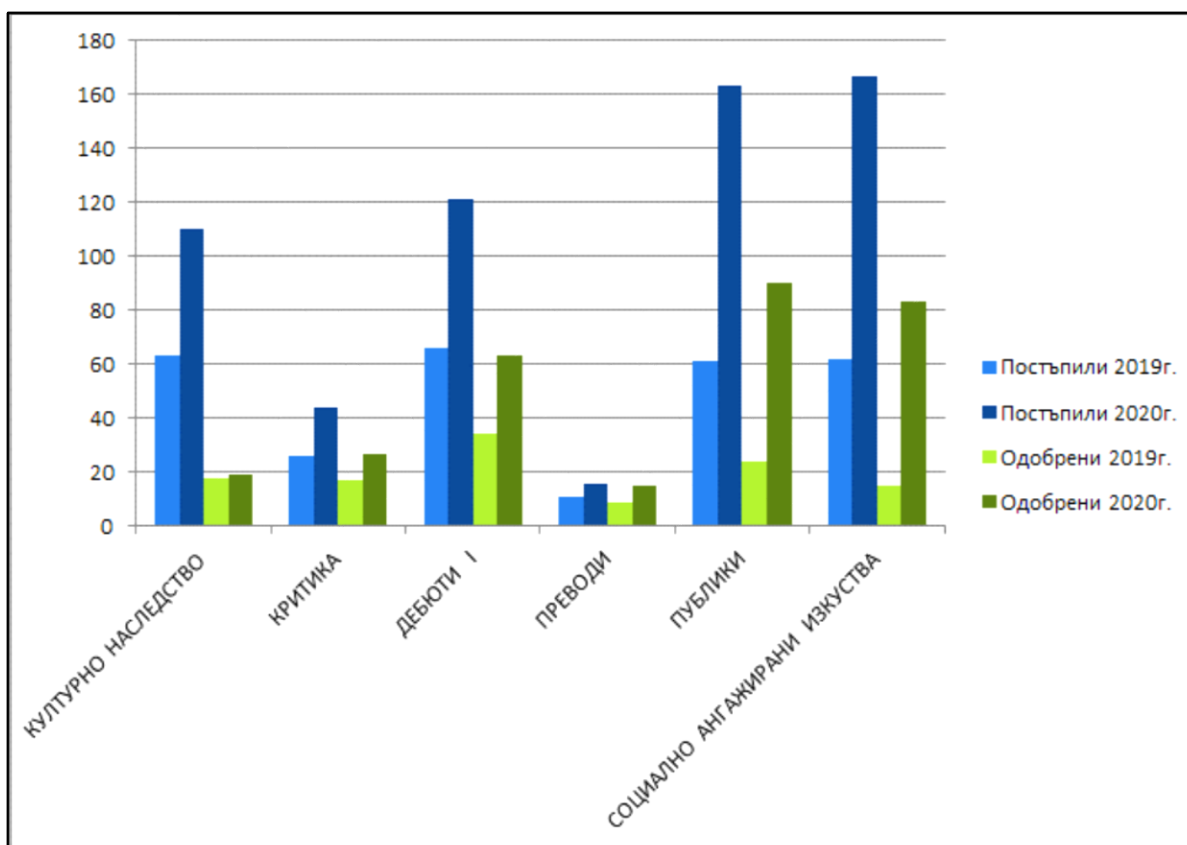
Въвеждане на структурна подкрепа за частни културни организации

Въведоха се две дългоочаквани програми за структурна подкрепа - "Едногодишна програма за подкрепа на професионални организации в областта на традиционното и съвременно цирково изкуство" и "Едногодишна програма за подкрепа на частни професионални организации в областта на изкуствата". Тези програми са създадени след сформирание на експертни групи, в които се обсъди възможността за структурна подкрепа на организации - особено в рамките на кризисна ситуация. Нуждата от структурна подкрепа е продиктувана от желанието на сектора да развива дейността си в среда, в която пазарните механизми не предполагат устойчивост и дългосрочна и непроектна подкрепа. Относно едногодишната програма, насочена към циркови организации - до този момент в

България не е съществувала програма на проектен принцип или структурна подкрепа, насочена единствено към този тип организации. Поради малкия опит на представителите на сектора с публично финансиране от този тип се наложи условията и формулярите по програмата да са максимално достъпни за кандидатите.

Увеличаване капацитета и възможностите на всяка от редовните програми на фонда

Имайки предвид обстановката в страната през 2020 г. както към новосъздадените програми за подкрепа, така и към регулярните такива, имаше многократно завишен интерес. Поради тази причина и поради възможност за преразпределяне на остатъчни финансови ресурси, такива бяха преразпределени в програми “Публики”, “Социално ангажирани изкуства”, “Дебюти”. Особено голям интерес се наблюдаваше в програмите “Публики” модул “Творческа намеса в дигитална и публична среда” и програма “Социално ангажирани изкуства”, в която постъпиха 169 проекта (в сравнение през 2019 г. са 62). По програми “Критика” и “Културно наследство” не бяха преразпределени средства, тъй като те бяха активни преди гласуването средства, свързани с антикризисните мерки.

Придържане към международните тенденции

Влагане на водещите тенденции в програмите на Национален фонд "Култура" и същевременно създаване на предпоставки за запознаване на по-голям брой артисти с най-модерните практики за социално / културно предприемачество и изграждане на капацитет. **Целим да разработим програми, максимално съобразени с нуждите на местните артисти и организации и с нуждите на културния сектор, които насърчават създаването на качествено културно съдържание.**

През 2020 година Национален Фонд „Култура“ продължи да работи като организация, която подкрепя и развива културния сектор в България и участва активно във формирането на културната политика в страната.

Работата в това направление се осъществи чрез реализирането на три традиционни цели:

1. Подкрепа и развитие на съвременното изкуство.

Оперативни цели:

Подкрепа за създаването на културни продукти и осъществяването на културни инициативи с регионално и национално ниво с местно, национално и международно значение.

Осигуряване на условия за развитие на иновативни практики и нови експериментални форми на културна дейност.

Стимулиране на онлайн присъствието и дигитално създаване и разпространение на културни продукти.

Достигане на по-широкообхватна аудитория с помощта на онлайн и офлайн планове и стратегии за съдържание, привличане и интегриране в процеса на разнородни аудитории.

Повишаване капацитета на културните оператори за подготовката, реализирането и финансирането на културни проекти и инициативи.

2. Подкрепа за съхранението, изследването и популяризирането на движимото, недвижимото и нематериалното културно наследство.

Оперативни цели:

Съхраняване на културно историческото наследство, изграждащо българската национална идентичност и създаване на устойчиви механизми за предаването му през поколенията.

Популяризация на културно историческото наследство чрез съвременни форми и методи.

Осигуряване на условия за превръщане на наследството във фактор за регионално развитие.

3. Инициативи в подкрепа на културния сектор.

Оперативни цели:

Да създаде условия за преодоляване на кризата в областта на изкуствата и културата.

Да осигури условия за успешно и равностойно интегриране на културата като фактор за регионално развитие и да подкрепя формирането и прилагането на адекватни културни политики на регионално и местно ниво.

Да работи в посока развитие на междусекторни взаимоотношения с области като образование, икономика, бизнес и др.

Да подкрепя и развива научноизследователската дейност в областта на културата.

За реализирането им Национален фонд „Култура“ използва два основни инструмента:

- ▶ **ясна грантова политика за финансиране на творчески проекти**
- ▶ **кампании (на живо и посредством наръчници, телефонни и имейл консултации) за информиране на заинтересованите страни.**

Поради пандемичната обстановка беше преустановено провеждането на информационни дни на живо (онлайн провеждането беше възпрепятствано от малкия административен капацитет), както и възможностите за консултации в офиса на фонд „Култура“ на живо с цел сигурността на кандидатите и екипа на фонда.

В рамките на грантовата политика на Фонда се реализираха **10 конкурса***, в **17** сесии**. За финансова подкрепа **кандидатстваха 4 032 проекта** (от които 1 289 - стипендии), а **3 147** (от които 1 147 - стипендии) от тях получиха одобрение за **финансово подпомагане в размер на 21 821 757 лв.** (от които **2 477 520 лв.** за стипендии).

78% от кандидатствалите физически и юридически лица през 2020 г. получиха финансова подкрепа за реализиране на културни проекти и дейности.

*В това число не се включват програма „Мобилност“, сесия 1 както и целево финансиране.

**В това число и пилотно целево финансово подпомагане на проекти, финансирани от програма „Творческа Европа“, подпрограма „Култура“, направление „Европейско сътрудничество“.

През 2020 година Национален фонд „Култура“ продължи да развива инициативите си като предоставя информационна и експертна подкрепа, която да стимулира повишаването на капацитета на културния сектор и да способства кандидатите по различните програми. Поради наложените мерки за намаляване на разпространението на вируса COVID-19, всички консултации се извършваха дистанционно - създадени бяха наръчници за кандидатите по всяка от програмите, екипът на НФК извършваше консултации по телефон и чрез специално създадени за тази цел електронни адреси.

ПРИХОДИ – 2020 ГОДИНА по индикативна програма

ОБЩО ПРИХОДИ – 21 821 757 лв. *

* В началото на 2020 г. тази сума е 1 900 000 лв.

РАЗХОДИ – 2020 ГОДИНА

I. Административен бюджет:

Общо разходи (административен бюджет) – 853 502 лв.

Персонал** - 747 621 лв.

Издръжка - 90 270 лв.

Капиталови разходи - 15 611 лв.

** Включва разходите за хонорари на четиримата служители на трудов договор, всички експертни и технически комисии, хонорари за заседанията на членовете на УС, включително извънредни, както и хонорари на външни експерти.

II. Програми:

Мобилност - предвидени 300 000 лв. /сесия 1 - **100 000/** - не се провежда поради пандемичните условия в страната

Културно наследство – 180 000 лв.

Преводи – 130 000 лв.

Критика – 150 000 лв.

Дебюти – предвидени 350 000 (след преформулиране на бюджет - 650 000 лв.)

Публики – предвидени 250 000 (след преформулиране на бюджет - 1 000 000 лв.)

Социално ангажирани изкуства – предвидени 200 000 лв. (след преформулиране на бюджет - 750 000 лв.)

Творчески стипендии - предвидени с ПМС - **2 500 000 лв.**

Творчески инициативи - предвидени с ПМС - **12 000 000 лв.**

Едногодишна подкрепа за частни организации - предвидени с ПМС - **3 000 000 лв.**

Едногодишна подкрепа за цирк - предвидени с ПМС - **750 000 лв.**

Целево финансово подпомагане – **790 000 лв.** (до максимум 10 000 лв.)

Целево финансово подпомагане на проекти, финансирани от програма „Творческа Европа“, подпрограма „Култура“, направление „Европейско сътрудничество“ предвидени с ПМС - **450 000 лв.**

Предвидената програма “Творческо развитие” в две сесии не се провежда. За нея са предвидени по индикативна програма 150 000 (2 модул по 75 000 лв.)

ОБЩО СРЕДСТВА ОТ ПМС*– 17 200 000 лв.

*ПМС (постановление на Министерски съвет)

Постановленията на Министерски съвет са свързани с одобряване на допълнителни средства по бюджета на Министерството на култура за 2020 г. Респективно след това част от тези

средства са преразпределени към бюджета на Национален фонд "Култура".

ПОСТАНОВЛЕНИЕ № 121 ОТ 12 ЮНИ 2020 Г. - предвидени средства, предназначени за Национален фонд "Култура", в размер от 2.2. млн. лв.

ПОСТАНОВЛЕНИЕ № 177 ОТ 31 ЮЛИ 2020 Г. - предвидени средства, предназначени за Национален фонд "Култура", в размер от 15 млн. лв.

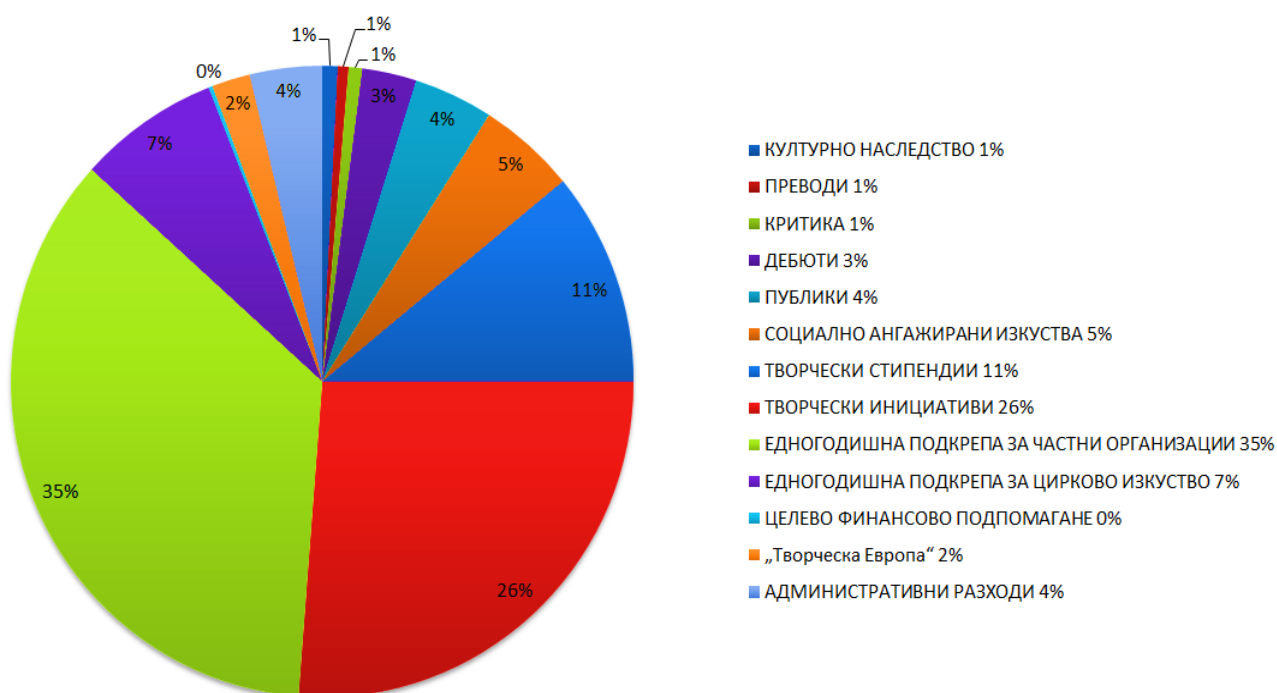
НФ "Култура" назначава нови външни експерти, за да разшири дейността си, както и работи за първи път с толкова многобройни експертни и технически комисии, ангажирани с оценката на рязко нарасналия брой постъпващи кандидатури. Солидни средства се разпределят и към нуждите от поддръжка и надграждане на капацитета на онлайн системата, тъй като тя е единствения легитимен способ за подаване на кандидатури. В края на годината, след приключване на активните програми на фонда, се предприема и по-сериозна преработка на онлайн системата. **В историята си Фондът не е оперирал с подобен размер на годишна субсидия и обем на работа, както и със социални програми като стипендиите в такъв мащаб.**

ПРОГРАМА	ПОСТЪПИЛИ ПРОЕКТИ	ОДОБРЕНИ ПРОЕКТИ	ОБЩА СТОЙНОСТ НА ИСКАНАТА СУМА В ЛВ	ОТПУСНАТА СУМА В ЛВ
МОБИЛНОСТ I	54	-	-	-
КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО	110	19	848 375	181 167
ПРЕВОДИ	16	15	142 186	127 188
КРИТИКА	44	27	314 063	159 747
ДЕБЮТИ I	121	63	1 525 852	-
ДЕБЮТИ II	61	53	802 346	641 606
ПУБЛИКИ	163	90	2 411 678	935 714
СОЦИАЛНО АНГАЖИРАНИ ИЗКУСТВА	167	83	5 423 444	1 147 699
ТВОРЧЕСКИ СТИПЕНДИИ	1289	1147	2 784 240	2 477 520
ТВОРЧЕСКИ ИНИЦИАТИВИ	1666	1486	6 664 000	5 944 000
ЕДНОГОДИШНА ПОДКРЕПА ЗА ЧАСТНИ ПРОФЕСИОНАЛНИ ОРГАНИЗАЦИИ В ОБЛАСТТА НА ИЗКУСТВАТА	303	122	25 146 052	8 044 732
ЕДНОГОДИШНА ПОДКРЕПА ЗА ПРОФЕСИОНАЛНИ ОРГАНИЗАЦИИ В ОБЛАСТТА НА ТРАДИЦИОННОТО И СЪВРЕМЕННО ЦИРКОВО ИЗКУСТВО	27	23	2 166 041	1 665 202
ЦЕЛЕВО ФИНАНСОВО ПОДПОМАГАНЕ	-	8	-	47 182
ЦЕЛЕВО ФИНАНСОВО ПОДПОМАГАНЕ НА ПРОЕКТИ, ФИНАНСИРАНИ ОТ ПРОГРАМА „ТВОРЧЕСКА ЕВРОПА“, ПОДПРОГРАМА „КУЛТУРА“, НАПРАВЛЕНИЕ „ЕВРОПЕЙСКО СЪТРУДНИЧЕСТВО“.	11	11	450 000	450 000
ОБЩО	4 032	3 147	48 678 277	21 821 757

*Всички суми са закръглени до цели числа

ПРОЦЕНТНО СЪОТНОШЕНИЕ НА РАЗХОДИ НА НАЦИОНАЛЕН ФОНД „КУЛТУРА” ПРЕЗ 2020 ГОДИНА

БЮДЖЕТ 2020

В настоящия документ се съдържа подробен отчет и анализ на извършените дейности по конкурсни програми за 2020 година.

СЪДЪРЖАНИЕ:

РЕГУЛЯРНИ ПРОГРАМИ НА НФК

МОБИЛНОСТ/ 13 страница

КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО / 14 - 20 страница

ПРЕВОДИ / 21 - 24 страница

КРИТИКА / 25 - 28 страница

ДЕБЮТИ / 29 - 30 страница

ПУБЛИКИ / 31 - 36 страница

СОЦИАЛНО АНГАЖИРАНИ ИЗКУСТВА / 37- 40 страница

ПРОГРАМИ, ПРОВЕДЕНИ ИЗВЪНРЕДНО ПОРАДИ COVID-19 КРИЗА ПРЕЗ 2020

ТВОРЧЕСКИ СТИПЕНДИИ / 41- 43 страница

ТВОРЧЕСКИ ИНИЦИАТИВИ / 44 - 45 страница

ЕДНОГОДИШНА ПРОГРАМА ЗА ПОДКРЕПА НА ЧАСТНИ ПРОФЕСИОНАЛНИ ОРГАНИЗАЦИИ В ОБЛАСТТА НА ИЗКУСТВАТА / 46 - 49 страница

ЕДНОГОДИШНА ПРОГРАМА ЗА ПОДКРЕПА НА ПРОФЕСИОНАЛНИ ОРГАНИЗАЦИИ В ОБЛАСТТА НА ТРАДИЦИОННОТО И СЪВРЕМЕННО ЦИРКОВО ИЗКУСТВО / 50 -53 страница

ЦЕЛЕВО ФИНАНСОВО ПОДПОМАГАНЕ / 53 страница

ЦЕЛЕВО ФИНАНСОВО ПОДПОМАГАНЕ НА ПРОЕКТИ, ФИНАНСИРАНИ ОТ ПРОГРАМА „ТВОРЧЕСКА ЕВРОПА “, ПОДПРОГРАМА „КУЛТУРА “ / 54 -55 страница

ПРИЛОЖЕНИЯ

РЕЗУЛТАТИ ОТ АНКЕТА ВЪВ ВРЪЗКА СЪС САЙТА НА НФК / 56 - 58 страница

СПИСЪК С ЕКСПЕРТНИ КОМИСИИ / 59 страница

РЕГУЛЯРНИ ПРОГРАМИ НА НАЦИОНАЛЕН ФОНД "КУЛТУРА"

КОНКУРСНА ПРОГРАМА **МОБИЛНОСТ**

През 2020 г. програма "Мобилност" се проведе в два модула: **Професионални културни организации и артисти** и **Непрофесионални културни организации и артисти**

Конкурсът се проведе в една сесия. Включиха се 54 кандидати с проектни предложения на обща стойност **141 803** лева.

Модул "Непрофесионалисти" - 22 проекта на обща стойност 58 980 лв.

Модул "Професионалисти" - 32 проекта на обща стойност 82 823 лв.

Поради пандемията с вируса COVID-19, всички одобрени кандидати бяха уведомени, че сесията на програмата няма да се осъществи.

Модул "Професионални културни организации и артисти"

ЦЕЛИ

- увеличаване на контактите и установяване на местни и международни партньорства
- децентрализация на културния живот в страната
- популяризиране на международно ниво
- обмен на професионални практики

ПРИОРИТЕТИ

- участия след селекция / конкурсен принцип
- проекти, планиращи бъдещо сътрудничество
- проекти, целящи изграждане на културни връзки и взаимодействия с европейски страни
- събития, свързани с домакинството на инициативата Европейска столица на културата Пловдив 2019 г.

КРИТЕРИИ

- реалистичен бюджет и спазване на регламента
- качество на кандидата
- качество и обхват на събитието
- потенциал за устойчивост и развитие

Модул "Непрофесионални културни организации и артисти"

ЦЕЛИ

- изграждане на контактна мрежа и споделяне и усвояване на добри практики
- децентрализация и разнообразие в културния живот в страната
- популяризиране на българската любителска култура и изкуство
- включването на млади хора (до 30 годишна възраст) и трайното им ангажиране с културни дейности

ПРИОРИТЕТИ

- участия след селекция / конкурсен принцип
- проекти, планиращи бъдещо сътрудничество
- проекти, целящи изграждане на културни връзки и взаимодействия с европейски страни

КРИТЕРИИ

- реалистичен бюджет и спазване на регламента
- качество на кандидата
- обхват на събитието и характер на участието
- потенциал за развитието

Всички неусвоени средства по регулярни и извънредни (COVID) програми на НФ "Култура" се преразпределят към други активни програми на фонда, след изрично решение на Управителния Съвет на НФК.

КОНКУРСНА ПРОГРАМА **КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО**

Програмата подкрепя проекти за опазване, изследване и популяризиране на нематериалното културно наследство на България и разработване на средства за достъп до културното наследство чрез дигитални технологии, изследвания и културен туризъм.

През **2020 година** в двата модула на конкурса взеха участие общо **110 кандидата** с проекти на обща стойност **1 654 012 лева** и искана сума **848 375 лева**, от които **19 проекта** получиха финансиране на обща стойност **181 167 лева**.

Програмата се осъществи в два модула:

Модул "Съхранение и популяризиране на културно наследство"

Програмата подкрепя проекти за опазване, изследване и популяризиране на нематериалното културно наследство на България и разработване на средства за подобрен достъп до културното наследство чрез дигитални технологии и предаване на културно съдържание. Този модул цели да подчертае приноса на културното наследство към културното многообразие, идентичност и значими културни и исторически процеси в България и Европа, както и към постигането на устойчиво развитие чрез активен межкултурен диалог.

ЦЕЛИ

- създаване на иновативни проекти
- стимулиране на по-добро разбиране на живото културно наследство
- популяризиране на недостатъчно познати теми и /или застрашени обичаи и практики
- обвързване на нематериалното културно наследство с материално културно наследство
- стимулиране на обществен диалог
- стимулиране на устойчиви партньорства

ПРИОРИТЕТИ

- проекти, които осигуряват пълноценно включване на местната общност
- проекти, които предвиждат в процеса разработване на средства за подобрен достъп и популяризиране на културното наследство чрез дигитални технологии
- проекти, които разглеждат динамичната връзка между материалното и нематериално културно наследство и взаимовръзката с културните, икономическите, социалните, историческите, образователните, екологичните и научните процеси¹
- проекти, които изследват, популяризират и въвеждат практики за съхранение на живите културни ценности или документират, анализират и представят културното наследство чрез методите на устната история² (вкл. записани документални свидетелства и теренни проучвания)
- проекти, изследващи взаимовръзките между българското, европейското и световното културно наследство, включващи неговото представяне пред чуждестранна публика
- проекти, които изследват и популяризират локално културно наследство

¹ Доклад за интегриран подход към културното наследство на Европа:

<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+REPORT+A8-2015-0207+0+DOC+XML+V0//BG>

² Устната история е метод за изследване в историческите науки (заимстван от фолклористиката). Той събира и анализира информация за миналото чрез интервюта с хора, преживели конкретни събития или епохи. В контекста на информацията от писмени източници, тези истории представят перспектива "отдолу" и демонстрират как исторически събития са повлияли върху живота на индивида, семейството или общността.

КРИТЕРИИ

1. Технически съответствия и принос към целите, описани в условията на програма „Културно наследство“
- реалистичен бюджет, спазване на всички изисквания, съответствие на проекта с целите и приоритетите, изпълнение на специфичните условия в зависимост от вида на проекта.
2. Иновативен подход и устойчивост на проекта, изграждане на партньорства между различни културни оператори, бизнеса и институциите.
3. Оценка на включените културни ценности и доколко те са редки / застрашени.

Модул " Културни индустрии и културен туризъм"

Програмата подкрепя проекти за популяризиране на културното наследство на България чрез културен туризъм и развиване на капацитета на културните организации чрез изграждане на мулти секторни сътрудничества, устойчиви практики и развиване на бизнес модели за успешни културни индустрии на местно ниво (включващи производство, разпространение, популяризиране, практикуване и предаване на занаяти).

ЦЕЛИ

- да спомогне за запазването на занаяти и стимулира индустрии, развиващи се на основата на културно наследство и ценности
- да стимулира културните организации да използват културния туризъм като предприемачески инструмент, който може да им осигури по-добра финансова устойчивост
- да изгради междусекторни партньорства и обмяна на опит и добри практики за развиване на капацитета на културните организации.
- да подпомогне населените места в развитието им като културни дестинации
- да стимулира интерес към малко познати културни ценности, обичаи или събития и подпомогне развитието на техния туристически потенциал
- да стимулира идентичността на пейзажа³ като фактор за формиране на местни културни традиции
- да стимулира иновативни и етични практики в развитието на културния туризъм

ПРИОРИТЕТИ

- дизайнерски проекти, стъпващи на елемент/ тема за културни ценности и наследство
- проекти за разработване и развитие на игри
- разработване на културни маршрути и пътеводители
- създаване на споделени пространства и / или процеси
- социално отговорни и екологосъобразни проекти
- проекти, които активно включват местното население в процеса⁴ и / или продукта
- проекти, които активно включват образователните институции
- стимулират се междусекторни партньорства

---

³ Европейската конвенция за ландшафта (2000 г.) е ратифицирана от България и защитава понятието „пейзаж/ландшафт“ като интегрално пространство – основен компонент на европейското културно и природно наследство. За повече информация:
<https://rm.coe.int/16802f3f6d>

⁴ При кандидатури за развитие на културни индустрии е задължително ангажирането на местна общност.

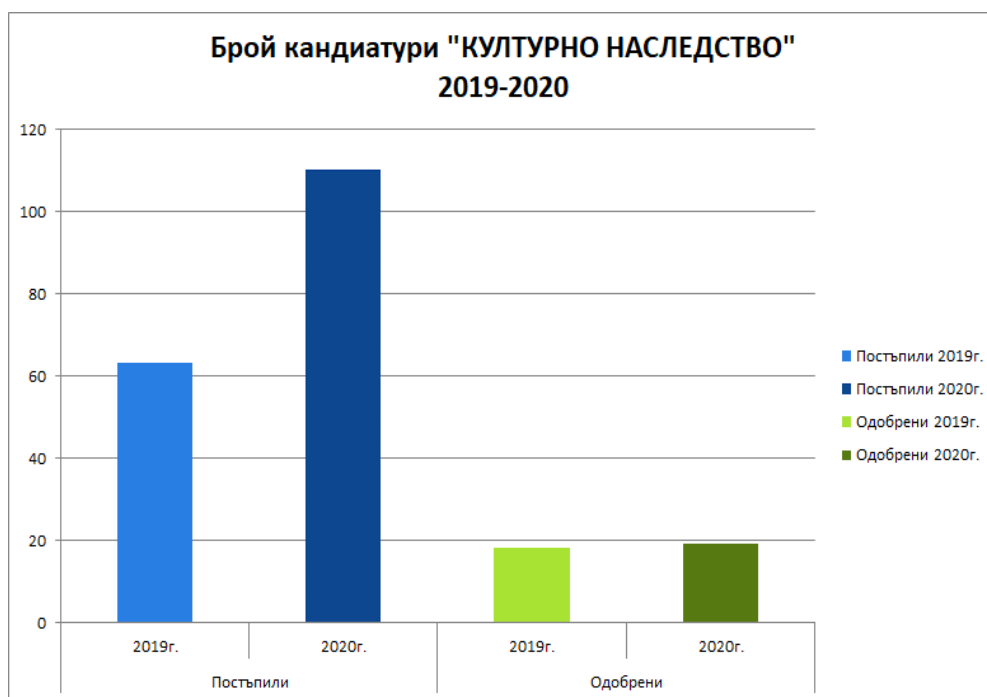
КРИТЕРИИ

1. Технически съответствия и принос към целите, описани в условията на програма „Културно наследство“.
2. Иновативен подход и устойчивост на проекта, изграждане на партньорства между различни културни оператори, бизнеса и институциите.
3. Оценка на включените културни ценности/занаяти и доколко те са редки/застрашени.

Общи данни:

Модул	Постъпили проекти	Одобрени проекти	Индикативна разполагаема сума по програмата	Обща стойност на исканата сума	Отпусната сума
СПКН	73	11	180 000	561 396	100 288
КИКТ	37	8		286 979	80 879
ОБЩО	110	19		848 375	181 167

* Един от подадените проекти в модул СПКН не подлежат на разглеждане от ЕК, тъй като е недопустим кандидат.

Тенденции 2020:

Най-чести мотиви за отхвърляне през сесия 2020:

- Проектите не отговарят на изискванията и приоритетите на програмата
- Проектите съдържат много административни пропуски
- Неясно аргументиран проект, описани дейности, целеви групи и резултати, некоректно попълнен бюджет
- Липса на конкретна информация за културни ценности, които ще бъдат включени в проектното предложение (слаба проектна готовност)
- Ориентиране на проектите към конкретни личности
- Липса на доказателства за устойчивост и отсъствие на популяризиране на дейностите по съхранение/запазване на културната ценност

- Липса на капацитет на кандидата за реализиране на проекта

Наблюдения:

В проектните предложения се забелязва липса на приоритетна културна ценност, което възпрепятства обосновката на проектното предложение.

Появяват се проекти, които целят създаването на съвременни артистични интерпретации на наследство.

Значителен брой кандидатури на организации, които не се занимават основно с опазване на културното наследство.

Профил на кандидатите

Профил	СПКН		КИКТ	
	Подадени	Подкрепени	Подадени	Подкрепени
НПО				
Фондации	7	3	10	2
Сдружения	19	4	13	4
Читалища	9	1	4	1
ООД/ЕООД	23	-	3	-
Държавни културни институти				
Музеи	1	-	-	-
Театър	1	1	-	-
Научни институти	1	-	-	-
Регионални/Общински културни институти				
Музеи	6	1	5	1
Библиотеки	2	1	-	-
Галерии	1	-	-	-
Културни институти	-	-	1	-
Университет	2	-	-	-
Друга П.Ф.	1	-	1	-
ОБЩО	73	11	37	8

Области на реализация на проектите

Област	СПКН		КИКТ	
	Подадени	Подкрепени	Подадени	Подкрепени
Благоевград	4	1	1	-
Бургас	3	-	1	-
Варна	2	-	1	-
Велико Търново	3	-	-	-
Видин	3	1	2	-
Враца	2	-	-	-
Габрово	2	2	2	-
Кърджали	-	-	3	1
Ловеч	-	-	-	-
Пазарджик	1	-	-	-

Перник	1	-	2	-
Плевен	1	-	-	-
Пловдив	4	-	3	3
Русе	3	1	-	-
Силистра	-	-	-	-
София	7	1	6	-
Смолян	3	2	1	-
Стара Загора	3	-	1	-
Търговище	1	-	-	-
Хасково	1	-	-	-
Шумен	2	1	1	-
Ямбол	-	-	1	-
Национално разпространение	5	-	3	2
Повече от една област	4	1	3	1
Онлайн	18	1	6	1
ОБЩО	73	11	37	8

*Данните са ориентировъчни и са подадени от кандидатите. По-голямата част от дейностите по проектите се извършват онлайн. Някои кандидати са отбелязали града - седалище на организацията.

Форма/област на културно наследство

Област	СПКН		КИКТ	
	Подадени	Подкрепени	Подадени	Подкрепени
Етнология				
Фолклор	8	2	1	-
Обреди/обичаи	10	4	1	-
Представяне на етнографска група/локално наследство	11	-	1	-
Занаяти	7	3	5	2
Събори/фестивали	1	-	1	-
Дигитализация				
Архиви/документи	5	1	-	-
Архитектура/Недвижими културни ценности	8	-	4	-
Движими културни ценности	4	1	1	-
Популяризиране на КН				
Туристически маршрути	-	-	13	4
Създаване на онлайн културен продукт	12	-	2	1
Други	7	-	8	1
ОБЩО	73	11	37	8

Подадени проекти по програма "Културно наследство" 2020 г

Подкрепени проекти - програма "Културно наследство" 2020

Анализ на типа и целите на одобрените проекти по двата модула

СПКН - "Съхранение и популяризиране на културно наследство"	
Проекти, които предвиждат подобрен достъп до и популяризиране на културното наследство чрез дигитални технологии.	2
Проекти, които изследват и популяризират живите културни ценности и динамичните процеси при тяхното формиране и съхранение.	4
Проекти, които предвиждат разработване и представяне на обогатен прочит на музейни/библиотечни колекции.	1
Проекти, които ангажират вниманието на местната общност (или целеви групи) чрез активното им включване в процеса или чрез мултисензорни експозиции или преживявания.	4
КИКТ - "Културни индустрии и културен туризъм"	
Разработване на културни маршрути и пътеводители, стимулиращи интерес към малко познати културни ценности, включително виртуални.	4
Туристически продукти, фокусирани върху опознаване на културното наследство чрез преживяване.	3
Проекти, които използват дигитални технологии, за да популяризират или пресъздават културното наследство.	1

Изводи: Програмата демонстрира необходимостта от подкрепа на проекти за опазване на културното наследство, но и разкрива необходимостта от модернизирание на сектора на наследството и прилагането на предприемачески подходи и иновации в работата на културните организации. Това развитие може да се насърчи чрез преформулиране на модула "Културни индустрии и културен туризъм" - особено, вземайки под внимание непредвидимостта на пандемичната обстановка в регионален, национален и международен план и дигиталната трансформация на сектора.

Всички неусвоени средства по регулярни и извънредни (COVID) програми на НФ "Култура" се преразпределят към други активни програми на фонда, след изрично решение на Управителния Съвет на НФК.

КОНКУРСНА ПРОГРАМА **ПРЕВОДИ**

Целта на програма „Преводи“ е да допринесе за популяризирането на качествена българска литература извън страната. Подпомага превода и издаването на разнообразни по жанр произведения на различни чужди езици, както и провеждането на периодични издания на проекти за въвеждане на устойчиви механизми за популяризиране на българска литература извън граница.

През **2020 година** в конкурса взеха участие общо **16** кандидати на обща стойност **207 965 лв.** и искана сума от НФК **142 186 лв.**, от които **15** проекта получиха финансиране на обща стойност **127 188 лева.**

ЦЕЛИ

Програма „Преводи“ се реализира, за да допринесе за популяризирането на качествена българска художествена литература извън страната. Тя подпомага превода и издаването на разнообразни по жанр български произведения на различни чужди езици, както и провеждането на периодични издания на проекти за въвеждане на устойчиви механизми за популяризиране на българска литература извън граница.

ПРИОРИТЕТИ

През 2020 година приоритетно се разглеждат проекти за преводи и преводачи, които:

- имат подробно разписана стратегия за устойчиво присъствие на пазара
- имат конкретно разписан подробен план за популяризиране и разширяване на читателската аудитория
- включват дейности, които целят да осигурят бъдещи преводи и събития за включения преводач/екип преводачи

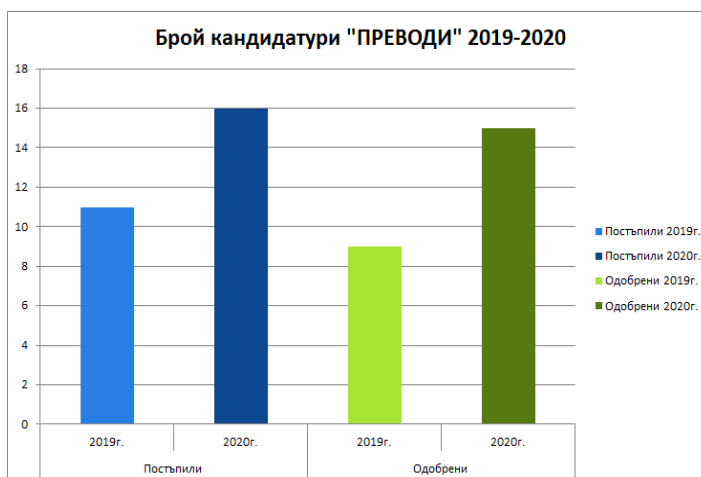
КРИТЕРИИ

1. Технически съответствия и принос към целите описани в условията на програма „Преводи“
2. Капацитет на организацията, ангажирана в осъществяването на проекта
3. Оценка на качествата на преводача
4. Избор на превеждания текст и автор

Програма „Преводи“ през 2020 година в цифри:

Общи данни

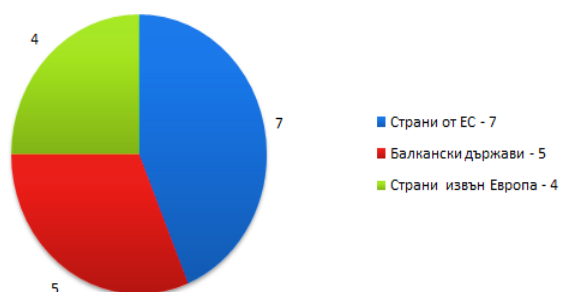
ПОСТЪПИЛИ ПРОЕКТИ	ОДОБРЕНИ ПРОЕКТИ	ИНДИКАТИВНА СУМА ПО ПРОГРАМАТА В ЛВ	ОБЩА СТОЙНОСТ НА ИСКАНАТА СУМА В ЛВ	ОТПУСНАТА СУМА В ЛВ
16	15	130 000	142 186	127 188

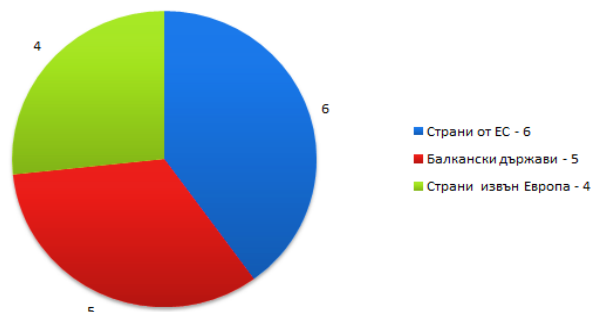
Държава кандидат

Държава	Подадени	Подкрепени
СТРАНИ ОТ ЕС		
Унгария	1	1
Полша	1	1
България	2	1
Дания	1	1
Гърция	2	2
БАЛКАНСКИ ДЪРЖАВИ		
Северна Македония	2	2
Турция	3	3
СТРАНИ ИЗВЪН ЕВРОПА		
Аржентина	1	1
Украйна	1	1
Руска федерация	1	1
Швейцария	1	1
Общо	16	15

Подадени проекти програма "Преводи"
2020 г. според държава кандидат

Подкрепени проекти програма "Преводи"
2020 според държава кандидат

Профил на проектите според езика, на който се превежда⁵

Език	Подадени	Подкрепени
Английски	1	0
Македонски	2	2
Турски	3	3
Украински	1	1
Унгарски	1	1
Френски	1	1
испански	1	1
полски	1	1
руски	1	1
датски	1	1
гръцки	2	2
ОБЩО	15	14

⁵ В сесията е подкрепен и един проект за Творчески резиденции за преводачи от български език

Жанр на превода

Жанр	Подадени	Подкрепени
Поезия	4	4
Документална и мемоарна литература	1	1
Мемоарна и пътеписна литература	2	2
Художествена литература	7	6
Детска литература	1	1
Провеждане на резиденции за преводачи	1	1
ОБЩО	16	15

Профил на кандидатите

Профил	Подадени	Подкрепени
ЕООД/ООД/АД	13	12
НПО (сдружение/фондация)	3	3
ОБЩО	16	15

Тенденции 2020:

Най-чести мотиви за отхвърляне:

- неясно аргументиран проект
- липса на доказателства за художествената стойност на превеждания текст
- неясен подход към читателската публика
- слаба или неясна стратегия за разпространение на превода и резултатите от проекта
- несъобразяване с изискванията на програмата при съставянето на бюджет

Наблюдения:

През 2020 г. програмата „Преводи“ разшири своите дейности като подкрепи и проект за реализиране на Творчески резиденции на преводачи от български език. Творческият престой на преводачите на българска литература у нас е изпитан начин да се подпомогне тяхната работа върху българския материал в неговите специфични разновидности. Като се започне от езиковия материал, през работата на терен (в случаите, когато превежданият текст го изисква) до общата социо културна осведоменост, без която е напълно немислима преводимостта зад граница на българската социокултурна история и менталност в нейните литературни проекции.

Негативните аспекти, изведени от профила на кандидатите за 2020 г., включват следните:

- липса на разнообразие по отношение на автори, езици и жанрове
- слаба инициатива и мотивация от страна на потенциално заинтересовани страни
- програмата, както и успешно реализираните проекти от предходни сесии са слабо разпространени - предпоставка за недостатъчния брой кандидати и невъзможността средствата да бъдат оптимално оползотворени.
- често се забелязва сериозна липса на аргументиран план за устойчивост на резултатите

Подкрепени автори и произведения

Автор	Произведение	Език
Васил Кънчов	Из Мала Азия	турски
Христо Бръзицов	Спомени на едно момче	турски
Наталия Делева	Невидими	полски
Роза Боянова	Обратна гравитация	руски
Алек Попов	Митология на прехода	македонски
Георги Господинов	Времеубежище	датски
Теодора Димова	Поразените	френски
Константин Павлов	Избрано	испански
Людмил Станев	Няма такава книга и други разкази	гръцки
Ангел Кралийчев	Цариград	турски
Валери Петров	Пет приказки	украински
Елка Димитрова	В здрача на мислите	македонски
Весела Ляхова	Бежанци	унгарски
Никола Вапцаров	Моторни песни	гръцки

Изводи:

1. Съдържателният отчет по програмата натоварва бенефициентите, поради условието да е на български език. Тъй като крайният резултат по програмата е конкретен - издаване на книга, то съдържателен отчет е ненужен документ при отчитане на успешното реализиране на проектите.
2. Включването на дейности за провеждане на резиденции е неработещ модел към програмата. Подобни проекти могат да бъдат реализирани чрез кандидатстване по други проекти на НФ "Култура" - "Мобилност" и "Творческо развитие".
3. Програмата има нужда от засилена комуникация с издателства и катедри по българистика и български културни центрове в чужбина, както и чуждестранни центрове в страната, за достигане до по-широк кръг от потенциални кандидати.
4. Активна комуникация с бюро "Творческа Европа" и осъществяване на връзка с другите бюра с цел повече контакти с издателства както и кандидати с литературен профил и/или насоченост по програма "Творческа Европа".

Всички неусвоени средства по регулярни и извънредни (COVID) програми на НФ "Култура" се преразпределят към други активни програми на фонда, след изрично решение на Управителния Съвет на НФК.

КОНКУРСНА ПРОГРАМА **КРИТИКА**

В конкурса се включиха **44 кандидати** с проектни предложения в двата модула на обща стойност 383 514 лева, искана сума **314 063** лева. Като **27 от тях бяха одобрени за финансиране с обща сума в размер на 159 747** лева.

Модул “Утвърдени периодични издания и рубрики”

ЦЕЛИ

- издаването и популяризирането на българска критическа литература в печатни/електронни периодични и серийни издания
- поддържането на рубрики за оперативна критика в специализирани печатни/електронни издания, както и радио и телевизионни предавания за култура

ПРИОРИТЕТИ

- разглеждат и анализират влиянието на COVID-19 върху събития/продукти в сферата на културата
- издания, застрашени от преустановяване на дейност поради влиянието на COVID - 19
- проекти, които разработват лесно достъпно и разбираемо от широка публика съдържание без да са лишени от задълбочен анализ
- включват дигитални канали за разпространение
- устойчиви проекти, съдържащи план/стратегия/за популяризиране и разпространение на критическия материал чрез широка мрежа от медийни канали, онлайн платформи, културни и търговски мрежи

КРИТЕРИИ

1. Технически съответствия и принос към целите и приоритетите, описани в условията на програма „Критика“
2. Капацитет на кандидата/организацията, ангажиран/а в осъществяването на проекта
3. Оценка на качествата на съдържанието и включените автори
4. Оценка за устойчивост и иновативност на проекта

Модул “Иновативни модели за оперативна критика”

ЦЕЛИ

Цели да стимулира развитието и реализацията на иноваторски и устойчиви модели за създаване и разпространение на критически анализи и съдържание. Това включва:

- видеа, блогове, канали в онлайн видео платформи, онлайн платформи за различен формат критическо съдържание
- периодични събития с опции за онлайн стрийминг: дискусии, презентации, турове
- аудио подкаст, радио рубрики
- проекти, които съчетават разнообразни дейности от горепосочените (текстове, интервюта, събития, видеа, статии) кампании за широко разпространение и привличане на нови аудитории, кампании в партньорство с медии – периодични, телевизионни, радио, онлайн и др.

ПРИОРИТЕТИ

- разглеждат и анализират влиянието на COVID-19 върху събития/продукти в сферата на културата
- проекти, които разработват лесно достъпно и разбираемо от широка публика съдържание без да са лишени от задълбочен анализ
- включват дигитални канали за разпространение
- разработване на платформи с богата база данни за различни форми на култура и изкуство, с възможност за потребителска оценка и ревюта от професионалисти

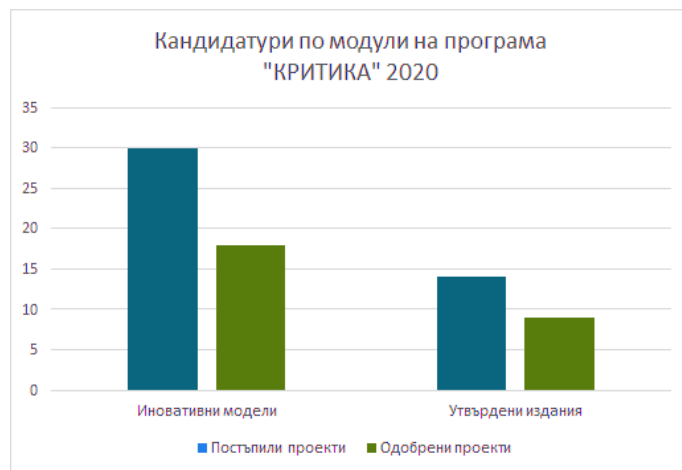
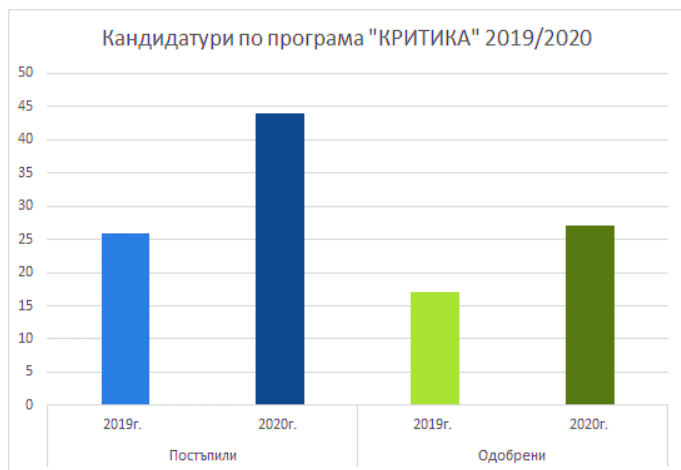
КРИТЕРИИ

1. Технически съответствия и принос към целите и приоритетите, описани в условията на програма „Критика“
2. Капацитет на кандидата/организацията, ангажиран/а в осъществяването на проекта
3. Оценка на качествата на съдържанието и включените автори
4. Оценка за устойчивост и иновативност на проекта

Общи данни

	ПОСТЪПИЛИ ПРОЕКТИ	ОДОБРЕНИ ПРОЕКТИ	ИНДИКАТИВНА РАЗПОЛАГАЕМА СУМА ПО ПРОГРАМАТА	ОБЩА СТОЙНОСТ НА ИСКАНАТА СУМА	ОТПУСНАТА СУМА
Иновативни модели	30	18	150 000 лв.	223 700	107 255
Утвърдени издания	14	9		90 363	54 492
ОБЩО	44	27		314 063	159 747

*Според индикативната програма на Национален фонд “Култура”, одобрена преди настъпването на епидемични обстоятелства във връзка с COVID-19, предвидената сума по за програма “Критика” е 150 000 лв. Във връзка с настъпили промени във финансовите средства, с които оперира НФК, целите, които изпълнява през 2020 г. както и многократно нарасналия брой кандидати, с решение на УС на НФК бяха преразпределени средства, постъпили във фонда с постановление на Министерски съвет и след разпоредба на Министерството на културата.

Тенденции 2020:

Най-чести мотиви за отхвърляне през сесия 2020:

- небрежно изготвяне на проектите и документацията
- несъобразяване с изискванията на програмата при съставянето на бюджет
- проекти, неотговарящи на приоритетите на програмата
- проекти с липса на критическо съдържание
- липса на потвърждение от партньори
- липса на инициативи за популяризиране на резултатите от проекта
- липса на капацитет на кандидата за реализиране на проекта
- документи са представени и подписани от лице, което не представлява юридическото лице

Наблюдения:

В модул „Утвърдени периодични издания и рубрики“ се наблюдават две тенденции:

Стриктно съобразени с правилата проекти, които надграждат своята дейност и други, които предават некоректни проектни предложения, несъобразени или неотговарящи на конкретните изисквания на програмата - съдържателни и/или технически.

Поради втория тип проекти, се наложи отказ от финансова подкрепа на издания с дългогодишни традиции и опит с програмите на НФК.

При модул „Иновативни модели за оперативна критика“ се наблюдава често излизане от параметрите и обхвата на програмата, както и липса на аналитичност за целите и предмета на оперативната критика.

Профил на кандидатите

Профил	Утвърдени издания		Иновативни модели	
	Подадени	Подкрепени	Подадени	Подкрепени
НПО	8	6	11	5
Фондации	5	3	7	2
Сдружения	3	3	4	3
ООД/ЕООД	5	2	6	4
Държавни културни институти	-	-	1	1
Театрално-музикален продуцентски център	-	-	1	1
Научни институти	1	1	-	-
Физически лица	-	-	12	7
ОБЩО	14	9	30	18

По област на изкуство/култура

Област	Утвърдени издания		Иновативни модели	
	Подадени	Подкрепени	Подадени	Подкрепени
Визуални изкуства	2	1	5	4
Сценични изкуства	2	2	7	6
театър	1	1	2	1
танц	1	1	4	4
куклен театър	-	-	1	1
Аудио-визуални изкуства /кино	1	1	3	2
Литература	5	3	4	2
Музика	-	-	2	1
Културно наследство/музеи	1	-	-	-
комбинирани области / мултижанрови	3	2	9	3
ОБЩО	14	9	30	18

Формат на съдържанието / форма на разпространение

Формат	Устойчиви издания		Иновативни модели	
	Подадени	Подкрепени	Подадени	Подкрепени
Статии / Интервюта	1	1	3	2
Рубрики	3	2	-	-
Сборници	2	-	-	-
Списания/ Електронни списания/ Периодично издание	5	4	2	1
Бюлетин	1	1	-	-
Вестници / ТВ формати / Подкаст	1	1	2	1
Блог / Влог	-	-	6	4
Радио формати	-	-	1	-
Платформи/ уебсайт	1	-	16	10
ОБЩО	14	9	30	18

По област на разпространение

Област	Утвърдени издания		Иновативни модели	
	Подадени	Подкрепени	Подадени	Подкрепени
Варна	-	-	1	1
София	9	6	21	11
Пловдив	1	1	-	-
Сливен	-	-	1	1
Национално разпространение	2	1	2	1
Онлайн разпространение	-	-	4	3
Повече от една област	2	1	1	1
ОБЩО	14	9	30	18

Данните са ориентировъчни, подадени от кандидатите. По-голямата част от дейностите по проектите се извършват онлайн. Някои кандидати са отбелязали града - седалище на организацията.

Всички неусвоени средства по регулярни и извънредни (COVID) програми на НФ "Култура" се преразпределят към други активни програми на фонда, след изрично решение на Управителния Съвет на НФК.

КОНКУРСНА ПРОГРАМА **ДЕБЮТИ**

Първият етап на програмата беше обявен в края на месец февруари 2020 година. Броят на постъпилите на този етап проекти бе **121**, а исканата сума от НФК бе **1 525 852** лв.

Въз основа на подготвените от кандидатите описание на проекта, автобиография (представяне на организацията), препоръка и писма за подкрепа от партньори, комисията селектира **63** проекта, чиито представители участваха на обучение в разработването на дебютни проекти в областта на съвременните изкуство и култура към програма „Дебюти“. Водещ на обучителния семинар и съставител на програмата и съдържанието му беше външен експерт „Програми и проекти“ към НФК - Лидия Пейчева. Явяването на обучението беше задължително условие за продължаване в конкурса.

След приключване на обучението във втория етап на конкурса постъпиха **61** проекта, а исканата сума от НФК бе **802 346** лева. Комисията одобри **53** от тях със сумата от **641 606** лева. Конкурсът се провежда на два етапа.

ЦЕЛИ

- да привлече качествени дебютни проекти от областите визуални, дигитални, екранни, сценични изкуства, музика и литература и да обучи кандидатите на основни умения, касаещи проектен мениджмънт и привличане на финансиране от публични фондове

ПРИОРИТЕТИ

- проекти, които развиват съвременни практики - изяви в различни населени места и/или използване на различни платформи за разпространение, с цел достъп до по-широка аудитория
- проекти, които се развиват на основата на авторски материали

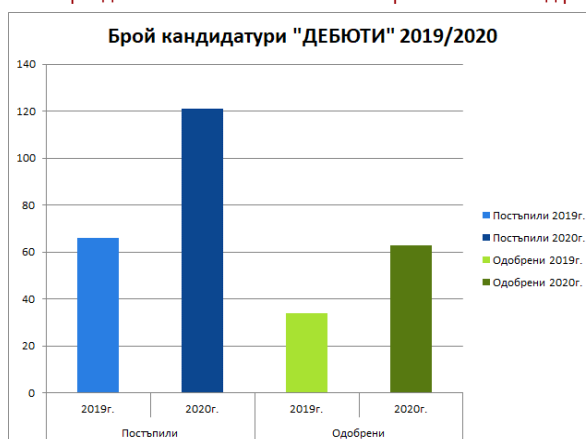
КРИТЕРИИ

- технически съответствия и принос към целите, описани в условията на програма „ДЕБЮТИ“
- художествени качества на проекта
- оценка на идеята и мотивацията за професионално развитие
- потенциал на включен екип за реализация на проекта, в това число присъствие на дебютанти

Общи данни

Кръг	Постъпили проекти	Одобрени проекти	Индикативна разполагаема сума по програмата	Обща стойност на исканата сума	Отпусната сума
1 кръг	121	63	350 000	1 525 852	-
2 кръг	61	53		802 346	641 606

Според индикативната програма на Национален фонд „Култура“, одобрена преди настъпването на епидемични обстоятелства във връзка с COVID-19, предвидената сума по за програма „Дебюти“ е 350 000 лв. Във връзка с настъпили промени във финансовите средства, с които оперира НФК, целите, които изпълнява през 2020 г. както и многократно нарасналия брой кандидати, с решение на УС на НФК бяха преразпределени средства, постъпили във фонда с постановление на министерски съвет и след разпоредба на Министерството на културата.

Тенденции 2020

Най-чести мотиви за отхвърляне през сесия 2020:

През първи кръг:

- не добре развита и аргументирана мотивация на кандидата
- технически казуси - липса на изискуеми материали
- липса на ясна представа за творческия подход
- липса на визуални, аудио или текстови материали
- приложените допълнителни материали не дават представа за цялостния облик на проекта и смислова рамка и артистичната му реализация
- липсва обосновка как точно ще бъдат постигнати целите на проекта и до какви аудитории възнамерява да достигне авторът/екипът

През втори кръг:

- некоректно подписана документация - от лице, което не представлява организацията
- недопустими разходи
- липсват писма за подкрепа
- проектът не е съществено развит между първи и втори кръг

Наблюдения:

Броят на постъпилите кандидатури нараства двойно в сравнение с предходната година. Модул "Екранни изкуства" привлича все повече кандидати, които желаят да дебютират в областта на киното - игрално, документално и анимационно.

Профил на кандидатите таблица:

Профил	1 кръг		2 кръг	
	Подадени	Подкрепени	Подадени	Подкрепени
НПО				
Фондации	9	6	11	10
Сдружения	8	3	6	5
ООД/ЕООД	20	11	23	20
Читалище	1	-	-	-
Държавен културен институт	1	-	-	-
Общински културен институт	2	2	2	2
Висше учебно заведение	1	-	-	-
Физически лица	79	41	19	16
ОБЩО	121	63	61	53

Изводи и препоръки:

Сериозният интерес към тази програма показва нуждата от нейното запазване и развитие, особено от увеличение на нейния бюджет в модул "Екранни изкуства", където продукционните разходи са по-големи.

Всички неувоени средства по регулярни и извънредни (COVID) програми на НФ "Култура" се преразпределят към други активни програми на фонда, след изрично решение на Управителния Съвет на НФК.

КОНКУРСНА ПРОГРАМА **ПУБЛИКИ**

През 2020 година в конкурса взеха участие общо **163 кандидата с проекти на обща стойност 3 372 122 и искана сума от НФК 2 411 678 лева** , от които **90 проекта** получиха финансиране на обща стойност **935 714 лева**.

Модул „Творческа намеса в дигитална и публична среда“ (ТНПС)

ЦЕЛИ

- изграждане на партньорства и обмен между артисти и организации при осъществяване на намеса в публични и дигитални пространства, както и разработване на индивидуални мерки и подходи за възстановяване на обичайни дейности - част от същия процес или подобрени практики с оглед влиянието на COVID – 19
- изработка и разпространение на адаптирано или ново рекламно съдържание
- стимулиране на създаването на „съпътстващи съдържания“, свързани с продукционния процес
- въвеждане на практики за дистанционно/дигитално достигане до по-широка/нова публика
- ефективно популяризиране на културните продукти/услуги в дигиталното пространство
- дигитално популяризиране на българско изкуство и култура пред широка публика
- дългосрочно и активно присъствие на българско изкуство и артисти в международните платформи за разпространение
- развиване на активна (дистанционна) комуникация с публиките и приобщаването им към дейността на културните организации и артистите

ПРИОРИТЕТИ

- проекти с ясна стратегия за адаптиране към кризисната ситуация
- проекти, които имат интерактивен механизъм за по-активното въвличане на публиката
- проекти, които предвиждат дейности за привличане и работа с младежка публика специфични целеви групи или образователни институции
- устойчиви и иновативни проекти, съдържащи план /стратегия/ за популяризиране и разпространение чрез широка мрежа от медийни канали
- проекти, включващи популяризирането на широк спектър от формати и жанрово съдържание
- проекти, които имат ясен план за дългосрочно въвеждане на постигнатите резултати (над 1 година, какъвто е срокът за изпълнение)

КРИТЕРИИ

1. Технически съответствия и принос към целите и приоритетите, описани в условията на програма „Публики“
2. Качествено идентифициране на аудиторията според съдържанието и дейностите на кандидата
3. Обща оценка за устойчивостта на проекта
4. Концепция и иновативност на проекта или включените в него дейности
5. Потенциал на кандидата за осъществяването на проекта

Модул „Изследване, идентифициране и развитие на канали“ (ИИРК)

ЦЕЛИ*

Анализ на дейности и съдържание, идентифициране на целева аудитория, повишаване на организационен капацитет.

Устойчиво привличане и изграждане на аудитория.

Насърчаване адаптацията на независимия творчески сектор и неговите публики към извънредните обстоятелства във връзка с COVID-19.

* С изчерпателно съдържание на целите на настоящия модул можете да се запознаете в пълните условия на програмата, достъпни от този [линк](#).

ПРИОРИТЕТИ

- проекти с ясна стратегия за адаптиране към кризисната ситуация
- проекти, които имат интерактивен механизъм за по-активното въвличане на публиката
- проекти, които предвиждат дейности за привличане и работа с младежка публика специфични целеви групи или образователни институции
- устойчиви и иновативни проекти, съдържащи план /стратегия/ за популяризиране и разпространение чрез широка мрежа от медийни канали
- проекти, включващи популяризирането на широк спектър от формати и жанрове съдържание
- проекти, които имат ясен план за дългосрочно въвеждане на постигнатите резултати (над 1 година, какъвто е срокът за изпълнение)

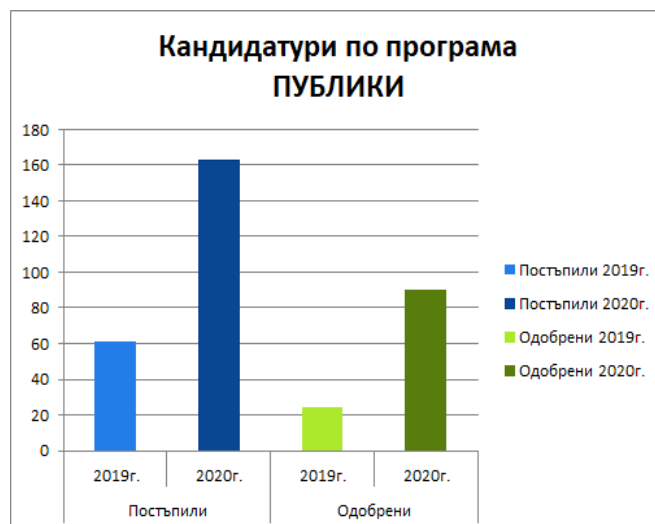
КРИТЕРИИ

1. Технически съответствия и принос към целите и приоритетите, описани в условията на програмата „Публики“
2. Качество и иновативност на проекта или включените в него методи на изследване/ развитие
3. Профил на целевите аудитории
4. Капацитет на кандидата/организацията, ангажиран/а в осъществяването на проекта
5. Потенциал на кандидата за осъществяването на проекта
6. Включени партньорства

Програма „Публики“ през 2020 година в цифри

МОДУЛ	ПОСТЪПИЛИ ПРОЕКТИ	ОДОБРЕНИ ПРОЕКТИ	ИНДИКАТИВНА РАЗПОЛАГАЕМА СУМА ПО ПРОГРАМАТА	ОБЩА СТОЙНОСТ НА ИСКАНАТА СУМА	ОТПУСНАТА СУМА
Творческа намеса в публична среда (ТНПС)	125	65	250 000	1 818 991	651 247
Изследване, идентифициране и развитие на канали (ИИРК)	38	25		592 687	284 467
ОБЩО	163	90		2 411 678	935 714

*Според индикативната програма на Национален фонд „Култура“, одобрена преди настъпването на епидемични обстоятелства във връзка с COVID-19, предвидената сума по за програма „Публики“ е 250 000 лв. Във връзка с настъпили промени във финансовите средства, с които оперира НФК, целите, които изпълнява през 2020 г. както и многократно нарасналият брой кандидати, с решение на УС на НФК бяха преразпределени средства, постъпили във фонда с постановление на Министерски съвет и след разпоредба на Министерството на културата.

Тенденции 2020:

Най-чести мотиви за отхвърляне:

- проектът не отговаря на целите и приоритетите на програмата и модулите
- целевите групи не са достатъчно точно прецизирани, липсва ясно дефиниране на нови публики
- липсва добре аргументирана концепция и фокус - не стават ясни целите и очакваните резултати, както и кои са публиките и как ще се работи с тях
- комуникационната стратегия и планът за разпространение и устойчивост липсват или са слабо развити
- липсва екип с необходимия опит за реализация на проекта
- административни пропуски - неясен бюджет, липсват задължителни приложения

Наблюдения:

През 2020 година в програмата постъпиха рекорден брой кандидатури. Проектите в модул ИИРК са по-малък брой, но по-качествени проектни предложения, насочени към дългосрочни цели и устойчиво развитие.

В проектните предложения в двата модула се забелязва завишение в бюджетите без да има ясна изразена обосновка за исканите средства по пера.

Често в проектите за изследване на публиката методиката се представя формално, без да се посочва конкретен механизъм на работа и целеви групи.

Липсва аргументиран подход за постигане на зададените цели, стратегия за разпространение и устойчивост. Най-често срещаните проблеми в проектите е липсата на партньорство - нещо, което тази програма се опитва да насърчи. В много от проектите изобщо не бяха посочени партньори, а в други случаи се посочва формално партньорство.

Добри проекти отпадат поради технически проблеми -липса на документация или подписани от друго лице, не представляващо юридическото лице, документи.

Профил на кандидатите

Профил	ТНДПС		ИИРК	
	Подадени	Подкрепени	Подадени	Подкрепени
НПО				
Фондации	20	13	12	10
Сдружения	33	23	11	7
Читалища	1	1	2	1
ООД/ЕООД	40	19	13	7
Физически лица				
Друга П.Ф.	1	-	-	-
ОБЩО	125	65	38	25

Обхват на дейностите по области/райони

Обхват	ТНДПС		ИИРК	
	Подадени	Подкрепен	Подадени	Подкрепени
Локално – София област	34	20	6	2
Локално – Пловдив област	4	2	-	-
Локално – Варна област	4	3	-	-
Локално – Русе област	2	2	-	-
Локално – Шумен област	1	1	-	-
Локално – Хасково област	1	1	-	-
Локално – Велико Търново област	1	-	-	-
Локално – Ловеч област	1	-	-	-
Локално – Бургас област	1	1	-	-
Локално – Враца област	-	-	1	1
Повече от една област	5	3	-	-
На национално ниво	15	10	1	-
Онлайн разпространение	53	20	30	22
Европейско ниво	3	2	-	-
ОБЩО	125	65	38	25

Творческа намеса в дигитална и публична среда

Тип проекти / използвани механизми	Подадени	Подкрепени
Работилници/школи	18	8
Свободен достъп до културно съдържание	1	1
Изложби	10	3
Пърформанс/флашмоб/концерт	41	23
Инсталации	3	2
Интерактивни фестивали	7	4
Интернет страница/платформа/мобилно приложение	16	11
Аудиовизуално съдържание (филм, видеоклип, епизод, албум)	29	13
ОБЩО	125	65

Изследване, идентифициране и развитие на канали

Тип проекти / използвани механизми	Подадени	Подкрепени
Тематични платформи и уебсайт	6	5
Онлайн канал/програма	4	2
Мобилно приложение	2	2
Дигитален механизъм за мониторинг	1	1
Блог/подкаст	2	2
Онлайн архив/база данни	2	2
онлайн представяне/предаване	5	1
Изследвания/проучвания	1	1
Маркетингови стратегии	2	1
Интерактивни събития на живо	7	3
онлайн фестивал	1	-
повече от едни механизъм	5	5
ОБЩО	38	25

Области на изкуство и култура в двата модула

Област	ТНДПС		ИИРК	
	Подадени	Подкрепен	Подадени	Подкрепени
Културно наследство/фолклор	6	4	1	1
Музика	30	9	6	1
Литература и критика	3	1	1	1
Кино	5	4	2	2
Театър	27	16	8	5
Танц	4	3	4	3
Визуални изкуства	25	14	7	6
Цирк	2	-	-	-
Смесени области	23	14	9	6
ОБЩО	125	65	38	25

Модул ТНДПС подадени и одобрени кандидатури по жанр:

Модул ИИРК подадени и одобрени кандидатури по жанр:

Изводи и препоръки:

Поради засиленото присъствие на традиционни и съвременни артисти в дигитална среда и COVID мерките в страната модул към „Творческа намеса в дигитална и публична среда“ има силен интерес. Недостигът на средства по тази програма предполага отпускането на нецелесъобразни бюджети и нефинансиране на качествени проекти. В същото време според експертната комисия ключов е акцентът върху създаване на партньорски отношения. Една от препоръките към тази програма е при кандидатстване да се изисква декларация за партньорство.

Модул „Творческата намеса в дигитална и публична среда“ предполага по-конкретно и целенасочено ангажиране на целеви групи. Нужно е да се работи към подобряване на знанията и възможностите на кандидатите в тази насока.

Промотиране на модул „Изследване, идентифициране и развитие на канали“, в който експертната комисия изтъква наличие на по-качествени проектни предложения, предполага устойчивост и качество на резултатите.

Друга основна препоръка е въвеждането на точкова система за оценка, която да дава възможност за по-ефективно разграничаване на конкуриращите се проекти.

Всички неусвоени средства по регулярни и извънредни (COVID) програми на НФ „Култура“ се преразпределят към други активни програми на фонда, след изрично решение на Управителния Съвет на НФК.

КОНКУРСНА ПРОГРАМА **СОЦИАЛНО АНГАЖИРАНИ ИЗКУСТВА**

Програмата финансира проекти от всички области на изкуството и културата, които адресират социални проблеми и казуи или прилагат креативен процес при работа с общности и групи в неравностойно положение.

В конкурса се включиха **167** кандидати с проектни предложения на обща стойност **5 423 444** лева, **83** от тях бяха одобрени за финансиране с обща сума в размер на **1 147 699** лева.

ЦЕЛИ

- реализация на творчески проекти, тематично обвързани със социални проблеми от екологичен, икономически, етнически характер или човешки права
- насърчаване на творчески дейности с групи в неравностойно положение и непредставени социални групи в творчески процеси
- развитие на маргинализирани групи и общности чрез изкуства
- генериране на енергия и желание за положителна социална промяна чрез изкуство, което засяга и адресира обществено значими социални теми
- създаване на предпоставки за позитивна промяна в нагласите и ангажираността на обществото по различни социални казуи
- привличане на внимание и ресурси към социално значими теми

ПРИОРИТЕТИ

- творчески продукции и дейности, които отразяват документално или художествено влиянието на пандемията от COVID-19, включително документални филмови проекти
- имат добра стратегия и дейности за популяризиране на проекта и потенциал за взаимодействие с публиката в дигиталното пространство
- са съобразени с нуждите на участниците и осигуряват тяхното активно участие в процесите по планиране, извършване и оценка на активностите
- разработване на методи за съвместна работа със социални групи, общности и публики, които имат дългосрочна перспектива

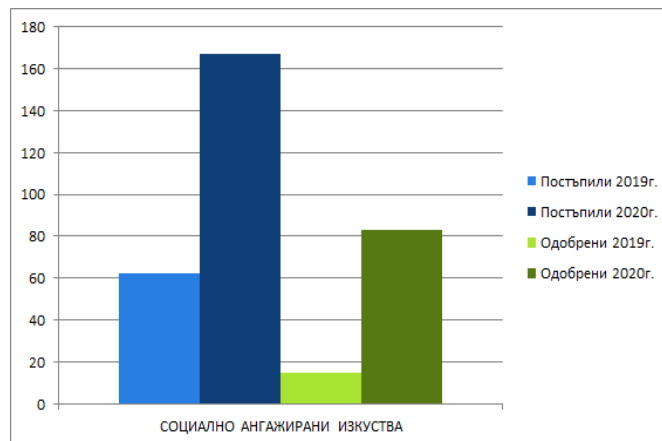
КРИТЕРИИ

1. Технически съответствия и принос към целите, описани в условията на програма „Социално ангажирани изкуства“
2. Капацитет на кандидата за осъществяването на проекта
3. Обща оценка на съдържанието на проекта
4. Оценка за устойчивост и иновативност на проекта

Общи данни таблица*

	Постъпили проекти	Одобрени проекти	Индикативна разполагаема сума по програмата	Обща стойност на исканата сума	Отпусната сума
САИ	167	83	200 000 лв.	4 620 400	1 147 699

*Според индикативната програма на Национален фонд „Култура“, одобрена преди настъпването на епидемични обстоятелства във връзка с COVID-19, предвидената сума по за програма „Социално ангажирани изкуства“ е 200 000 лв. Във връзка с настъпили промени във финансовите средства, с които оперира НФК, целите, които изпълнява през 2020 г. както и многократно нарасналият брой кандидати, с решение на УС на НФК бяха преразпределени средства, постъпили във фонда с постановление на Министерски съвет и след разпоредба на Министерството на културата.

Тенденции 2020

Най-чести мотиви за отхвърляне през сесия 2020:

- Проектното предложение не се съсредоточава достатъчно върху социалния аспект в проекта
- Небалансиран бюджет
- Липсва устойчивост
- Слаб комуникационен план
- Некоректно попълнени документи, недопустим кандидат или непълен пакет документи

Наблюдения:

- Творческите ателиета за деца в неравностойно положение или от малцинствени групи са сред най-често получаваните проектни предложения в конкурса. Нужно е надграждане и развиване на идеята, която комбинира променящата роля на изкуството в помощ на маргинализирани групи, но не е в пряко изражение на социално-ангажирано изкуство.
- Проектни предложения за документалистика на пандемията. Без фокус върху социален проблем и неговото разрешаване чрез инструментите на изкуството.

Профил на кандидатите таблица

Профил	Подадени	Подкрепени
НПО	65	43
Фондации	27	19
Сдружения	38	24
ООД/ЕООД	66	30
Читалище	2	0
Физически лица	34	10
ОБЩО	167	83

Видове изкуства таблица

Област	САИ	
	Подадени	Подкрепен
Културно наследство/фолклор	3	0
Музика	21	7
Литература и критика	7	5
Кино	35	14
Театър	25	15
Танц	4	1
Визуални изкуства	33	11
Цирк	1	1
Смесени области	38	26
ОБЩО	167	80

По област на разпространение

Обхват	САИ	
	Подадени	Подкрепен
Локално – София област	73	41
Локално – Пловдив област	5	3
Локално – Варна област	7	2
Локално – Русе област	4	3
Локално – Стара Загора област	2	1
Локално – Хасково област	1	0
Локално – Кюстендил област	1	1
Локално – Ловеч област	1	0
Локално – Бургас област	3	1
Локално – Враца област	1	0
Локално - Пазарджик област	2	0
Локално - Плевен област	2	1
Локално - Габрово община	1	0
Локално - Перник община	1	0
Локално - Смолян община	1	0
Повече от една област	27	13
На национално ниво	26	12
Онлайн разпространение	6	6
Европейско ниво	3	2
ОБЩО	167	86

Изводи и препоръки:

През 2020 година постъпиха многократно повече проекти от предходни години. Интересът към програмата е голям, но голяма част от кандидатите не следват приоритетите и целите на програмата. В сектора има неясноти относно социално ангажираното изкуство и по-конкретно работата с хора в неравностойно положение и/или малцинствени групи.

Нужен е по-конкретен комуникационен план за програмата, както и засилени консултации с кандидати преди подаването на кандидатурите им.

Възможно е разделянето на програмата в модули, за разделяне на конкуренцията между млади и утвърдени организации в сферата.

Препоръчително е използването на точкова система при оценяване на проектните предложения по програмата.

Добър фактор е географското разпределение на проектите – има проекти в село Петревене, в големите градове като Смолян, Пловдив, Казанлък, Русе, както и големият набор от теми и целеви групи, с които социално ангажираните изкуства работят. Такива примери са: адаптирано музикално обучение на деца с нарушено зрение, за омразните професии в България както и много проекти, които са насочени към възрастните хора и др. Иновативността е търсена в някои от проектите, тъй като има огромно количество детски работилници, които не попадат в социално ангажираните изкуства, те помагат на деца. На лице е голям брой от такива проекти в годините и това, което се търси в тях, е различното. Иновативността не е сред основните критерии, но има проекти, които впечатляват с иновативността, напр. изложбата за хора със зрителни проблеми или за хора, които имат проблеми с общуването и придвижването. Наблюдава се положително развитие на програмата. През 2019 г. година няма толкова силни кандидатури, колкото през 2020 г.

Всички неусвоени средства по регулярни и извънредни (COVID) програми на НФ “Култура” се преразпределят към други активни програми на фонда, след изрично решение на Управителния Съвет на НФК.

COVID-19

ИЗВЪНРЕДНИ ПРОГРАМИ ПРЕЗ 2020

КОНКУРСНА ПРОГРАМА **ТВОРЧЕСКИ СТИПЕНДИИ**

Основната цел на програмата бе да осигури финансова подкрепа на български творци и артисти, упражняващи своята професия на свободна практика и пряко засегнати от въведената от Министерството на здравеопазването противоепидемична мярка за преустановяване на всякакъв вид масови мероприятия на територията на страната - включително културно-развлекателни (в т.ч. театри, концерти), чрез кандидатстване пред Национален фонд „Култура“. Българските творци и артисти, осъществяващи дейността си като свободни професии в областта на културата и изкуствата, имат право на финансова подкрепа само, ако не са получили безлихвен кредит или друга финансова подкрепа на друго основание, предвидено в нормативен акт във връзка с епидемията от COVID-19. Чрез програмата широк кръг творци бяха подпомогнати да продължат работата си, както бяха осигурени условия за създаване на творчески продукти, които да се реализират след отмяна на извънредното положение.

Творческа стипендия за едно лице е в размер на 720 лв. месечно за срок от 3 месеца. Сумата се изплаща след начисляване и удържане на законоустановените данъчни и осигурителни вноски. Средствата, неусвоени поради изчерпване на кандидатите, се разпределят към останалите програми на НФК.

Средствата са отпуснати към Национален фонд „Култура“ с **ПОСТАНОВЛЕНИЕ** № 121 ОТ 12 ЮНИ 2020 Г. за одобряване на допълнителни разходи по бюджета на Министерството на културата и са в размер на

2 200 000 лв.

Общо в трите сесии на конкурса се включиха **1289** кандидати, **1147** от тях бяха одобрени за финансиране с обща сума в размер на **2 477 520** лева.

Извънредна сесия 1

Допустими кандидати:

Културни дейци - самоосигуряващи се лица, включително самонаети, физически лица, работили през 2019 г. на граждански и авторски договори, упражняващи свободна професия - в областта на културата и изкуствата, чиято дейност е пряко свързана с публично представяне на културен продукт.

Критерии:

1. средномесечен осигурителен доход за 2019 г. до 1 000 лв. ;
2. кандидатите да не са получили безлихвен кредит или друга финансова подкрепа на друго основание по мярка за финансово подпомагане в условията на епидемията от COVID-19;
3. съответствие с целите на програмата;
4. спазване на техническите изисквания;
5. изискванията по т.1 и т. 2 се декларират (декларация, приложение 2)

Класирането на кандидатите по посочените критерии се извършва от техническа комисия по реда на тяхното постъпване.

Извънредна сесия 2

Допустими кандидати:

Културни дейци - самоосигуряващи се лица, включително самонаети, физически лица, работили през 2019 г. на граждански и авторски договори, упражняващи свободна професия - в областта на културата и изкуствата, чиято дейност е пряко свързана с публично представяне на културен продукт. Лицата следва

да са самоосигуряващи се към края на 2019 г. и да представят годишна данъчна декларация по чл. 50 от ЗОДФЛ за 2019 г. с формиран осигурителен доход.

Критерии:

1. средномесечен осигурителен доход за 2019 г. до 1 000 лв. ;
2. кандидатите да не са получили безлихвен кредит или друга финансова подкрепа на друго основание по мярка за финансово подпомагане в условията на епидемията от COVID-19;
3. съответствие с целите на програмата;
4. спазване на техническите изисквания;
5. изискванията по т.1 и т. 2 се декларират (декларация, приложение 2).

Класирането на кандидатите по посочените критерии се извършва от техническа комисия по реда на тяхното постъпване.

Извънредна сесия 3

Допустими кандидати:

Културни дейци - осъществявали публично представяне на културен продукт през 2019 г. въз основа на граждански и авторски договори в областта на културата и изкуствата, със средномесечен доход за 2019 г. до 1 000 лв., които не са в трудови правоотношения за периода от 13.03 2020 г. до момента и не получават парични обезщетения за безработица по Кодекса за социално осигуряване

Критерии:

1. средномесечен доход за 2019 г. до 1 000 лв. ;
2. кандидатите да не са получили безлихвен кредит или друга финансова подкрепа на друго основание по мярка за финансово подпомагане в условията на епидемията от COVID-19;
3. съответствие с целите на Програмата;
4. спазване на техническите изисквания;
5. изискванията по т. 2 се декларира (приложение 2).

Класирането на кандидатите по посочените критерии се извършва от техническа комисия по реда на тяхното постъпване

Общи данни

Постъпили кандидатури	Одобрени кандидатури	Индикативна разполагаема сума по програмата	Обща стойност на исканата сума	Отпусната сума
1289	1147	2 200 000	2 784 240	2 477 520

Тенденции 2020

При провеждане на извънредната сесия по програмата се установи, че голям процент от работещите в сектора са несамоосигуряващи се лица, което доведе до обявяване на следващи сесии, по които бяха допустими и несамоосигуряващи се лица.

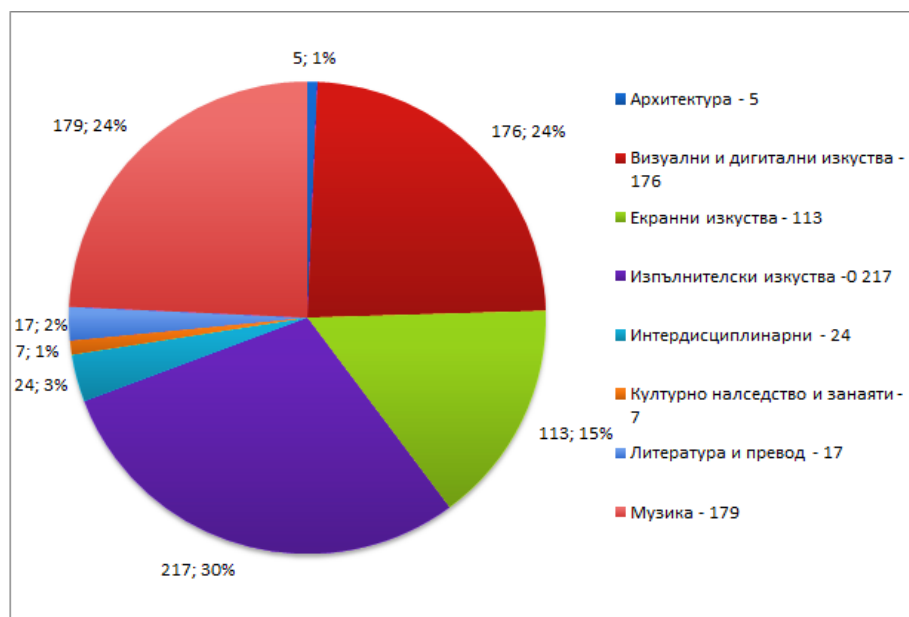
Най-чести мотиви за отхвърляне през сесия 2020:

- Недопустим кандидат, заради липса на дейност през 2019 г.

Наблюдения:

- Голяма част от занимаващите се в сектора не са регистрирани самоосигуряващи се лица.
- Не съществува регистър на практикуващите свободна професия в сферата на културата и изкуствата, който може да гарантира достигането на финансова помощ до независимите артисти.

Програма “Творчески стипендии” - Видове изкуства

Най-голям дял - 29,4% от творците, получили стипендия по тази програма, работят в сферата на изпълнителските изкуства. 23,8% в сферата на визуалните и дигитални изкуства и 24,3% - в музика.

Сравнително голям дял от творците работят и в сферата на екранните изкуства (15%).

Значително малък е процентът на хората, които се занимават с архитектура (0,7%), културно наследство и занаяти (0,9%) и литература и превод (2,3%).

Особено важно е да се отбележи, че по-голямата част от творците работят в повече от една сфера, като за целите на тази визуализация, сферата на работата им е симплифицирана до основната им дейност.

Музиката традиционно се причислява към изпълнителските изкуства, но за да се покаже големия брой музиканти на свободна практика, са извадени отделно в този анализ. Така в изпълнителски изкуства остават - театър, танц, опера и балет, както и други сценични изяви.

Всички неусвоени средства по регулярни и извънредни (COVID) програми на НФ “Култура” се преразпределят към други активни програми на фонда, след изрично решение на Управителния Съвет на НФК.

COVID-19

КОНКУРСНА ПРОГРАМА **ТВОРЧЕСКИ ИНИЦИАТИВИ**

През 2020 година в конкурса взеха участие общо **1666** кандидата с проекти на обща стойност **6 664 000 лева**, от които **1486** проекта получиха финансиране на обща стойност **5 944 000 лева**.

Програма "Творчески инициативи" е извънредна програма за фонд "Култура" и се изпълнява със средствата, отпуснати с постановление на Министерски съвет във връзка с COVID-19 мерките в страната. Програмата цели да подкрепи независимите артисти, които не са осигурени от трудов договор. Поради големия си финансов ресурс програмата успя да подкрепи рекорден за историята на НФ "Култура" брой физически лица в рамките на една сесия.

Предоставянето на финансова подкрепа срещу проектно предложение, което не предполага финансова отчетна дейност, е продиктувано от характера на отпуснатите средства като спешна помощ за сектора и разглеждането им като хонорари за създаване на културен продукт/услуга.

ЦЕЛИ

- финансово подпомагане на физически лица, включително еднолични търговци, за създаване, провеждане и/или разпространение на културни продукти/услуги
- подкрепа за поддържане на творческия потенциал на индивидуалните артисти
- осигуряването на достъп на аудиторията до създадените артистични продукти
- подпомагане за популяризиране на българско изкуство и култура пред широка публика (включително международна) по достъпен, ангажиращ и интерактивен начин
- устойчиво и активно присъствие на разнообразни форми на изкуство и артисти в местни, национални и международни платформи за разпространение

ПРИОРИТЕТИ

- проекти, които предвиждат план за въвеждане и/или разпространение на постигнатите резултати след финализиране на проектната дейност
- проекти с потенциал за устойчивост и надграждане на проектното предложение
- проекти, включващи популяризирането на широк спектър от формати и жанрово съдържание
- проекти с ясна стратегия за адаптиране към кризисната ситуация
- проекти, които имат интерактивен механизъм за по-активното въвличане на публика
- проекти, които въвеждат иновативен подход за представяне на културно съдържание
- проекти, предвиждащи публично разпространение на планираните дейности

КРИТЕРИИ

1. Технически съответствия и принос към целите, описани в условията на програма „Творчески инициативи“.
2. Оценка на кандидата с оглед на неговите качества и изяви до момента.

Общи данни

Постъпили проекти	Одобрени проекти	Индикативна разполагаема сума по програмата	Обща стойност на исканата сума	Отпусната сума
1666	1486	12 000 000	6 664 000	5 944 000

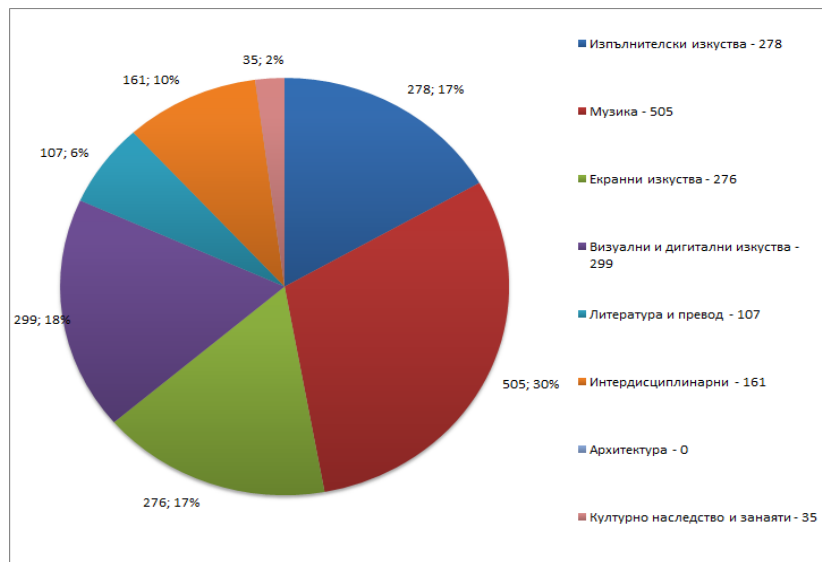
Индивидуални проекти	Групови проекти	Групови кандидатури*
929	235	737

*Груповите проекти са 235 броя, а в тях участват 737 кандидата.

Всички неусвоени средства по регулярни и извънредни (COVID) програми на НФ "Култура" се преразпределят към други активни програми на фонда, след изрично решение на Управителния Съвет на НФК.

Подадени проекти по програма „Творчески инициативи“ според жанр

Наблюдения:

- Най-голям дял от кандидатите са от сектор музика (30.3 %), визуални и дигитални изкуства (17.9 %), изпълнителски изкуства (16.7%) и екранни изкуства (16.6%).
- Висок процент успеваемост по програмата - поради целите и приоритетите на програмата да достигне до възможно най-голям брой бенефициенти.
- Голям брой групови проекти. При кандидатстване на 8 членен екип, общата стойност на проекта е 32 000 лева, което е сума, предполагаща финансов отчет. Поради тази причина, както и заради небалансирания ангажимент на различните участници в груповия проект - голяма част от неодобрените кандидати са участници в групов проект, чиято кандидатура не е достатъчно добре аргументирана. Възможността за кандидатстване на големи екипи предполага друга програма и условия за тях.
- Както по време на кандидатстване, така и след начало на работата на бенефициентите по програмата, екипът на НФ „Култура“ е в комуникация с голям брой от тях, по въпроси, свързани с изпълнението и отчетите на проектите им. Програмата изисква отделен екип от специалисти, които да поддържат комуникацията и да съветват бенефициентите по множество и разнородни въпроси.
- Не много добро качество на проектните предложения поради ограничението за допустимост на кандидати, които са на трудов договор. Желанието на кандидатите да напаснат проектите спрямо изискването за предлагане на българско съдържание води до повърхностни и еднотипни предложения.

Изводи и препоръки:

В този вид програмата не може да бъде част от регулярните програми на НФ „Култура“. Груповите проекти са силно неепоръчителни заради възможностите за злоупотреба с публични средства.

Подобна програма за финансиране на физически лица е „Творческо развитие“. Основна разлика е, че „Творчески инициативи“ е с насоченост за създаване на малък творчески проект, докато „Творческо развитие“ е насочено към образование и квалифициране на творци.

При наличие на достатъчно допълнителни средства програмата да стане регулярна за Национален фонд „Култура“ е нужно преформулиране на условията на програмата с цел подкрепа на малки индивидуални проекти на физически лица, които насърчават производството и разпространение на качествени културни продукти, както и увеличаването на административния капацитет на фонда за адекватното администриране на програмата. Отпадането на ограничението за заетите на трудов договор ще гарантира по-високо качество на кандидатурите.

ЕДНОГОДИШНА ПРОГРАМА ЗА **ПОДКРЕПА НА ЧАСТНИ ПРОФЕСИОНАЛНИ ОРГАНИЗАЦИИ В ОБЛАСТТА НА ИЗКУСТВАТА**

Едногодишна програма за стратегическо финансиране на организационни и програмни разходи в подкрепа на независими и частни български организации с активна дейност в сферата на културата.

В конкурса се включиха **303** кандидати с проектни предложения на обща стойност **31,284,315** лева и **искана сума 25 146 052** лева, от тях **98 + 24 (122)** бяха финансирани с обща сума в размер на **6,844,732 + 1,200,000** лева. (**8,044,732** лв.).

Предвидената подкрепа с **ПОСТАНОВЛЕНИЕ** № 177 ОТ 31 ЮЛИ 2020 Г. за одобряване на допълнителни разходи по бюджета на Министерството на културата за 2020 г.

Пилотна сесия

Насочена към частни културни организации, оператори на събития и културно съдържание през периода 2017-2019 г. Финансовата подкрепа е предвидена за цялостно или частично удовлетворяване на нуждите за представяне на културно съдържание, поддръжка на постоянен и допълнително ангажиран екип, регулярни дейности и пространства. Осигурявайки възможност за по-голяма финансова стабилност на организациите, НФК цели да подпомогне следкризисното възстановяване на бенефициентите и подобряване на процесите и постигнатите резултати, свързани с дейности и продукция. Дългосрочна цел на програмата е повишаване на устойчивостта на организациите, капацитета и обхвата на събитията и продуктите, които създават.

ЦЕЛИ

- да стабилизира и подпомогне следкризисно възстановяване с възможност за разработване на стратегия, визия, план на риска и да насърчи адаптацията на независимия творчески сектор и неговите публики и партньори към извънредните обстоятелства
- повишаване на организационния капацитет във всички аспекти
- да повиши партньорствата и дългосрочната финансова стабилност на бенефициентите
- да спомогне процеса по повишаване на организационния капацитет и ефективността на работния процес на частни културни организации
- да спомогне повишаването на количество, качество и многообразие на продуцирани и гостуващи събития в поддържаното от бенефициентите пространство

ПРИОРИТЕТИ

- с висок потенциал за развитие на събития и съдържание в следващите 3 години
- застрашени от преустановяване на дейност частни културни организации с активна дейност през последните 3 години
- организации, които развиват и прилагат иновации в сферата на изкуствата и културата и могат да докажат конкретен принос в развитието им в последните 3 години

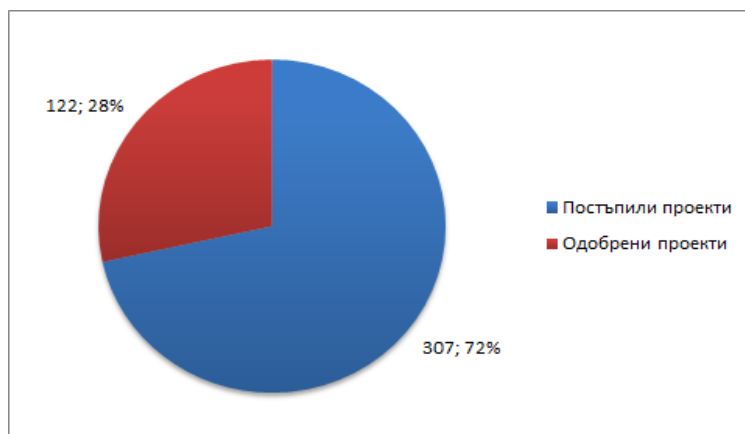
КРИТЕРИИ

1. Технически съответствия и принос към целите и приоритетите, описани в условията на програмата
2. Значимост и принос на кандидата за последните 3 години
3. Качество на съдържание (събития и продукция)
4. Капацитет на кандидата/организацията, ангажиран/а в осъществяването на проекта - потенциал на проекта да привлече и задържи таргет аудитория - финансов потенциал за осъществяването на проекта - стратегия и включени дейности
5. Потенциал на кандидата за развитие (стратегия за развитие)
6. Включени партньорства

Общи данни таблица

	ПОСТЪПИЛИ ПРОЕКТИ	ОДОБРЕНИ ПРОЕКТИ	ИНДИКАТИВНА РАЗПОЛАГАЕМА СУМА ПО ПРОГРАМАТА	ОБЩА СТОЙНОСТ НА ИСКАНАТА СУМА	ОТПУСНАТА СУМА
	303	122 (98+24)	1 500 000	25 146 052	8,044,732 (6,844,732 + 1,200,000)

*Според решение на Управителен съвет предвидената сума по програма "Едногодишна програма за подкрепа на частни професионални организации в областта на изкуствата" е 1 500 000 лв. Във връзка с настъпили промени във финансовите средства, с които оперира НФК, целите, които изпълнява през 2020 г. както и големия брой кандидати, с решение на УС на НФК бяха преразпределени средства, постъпили във фонда с постановление на Министерски съвет и след разпоредба на Министерството на културата.

Тенденции 2020

Програмата е пилотна за културния сектор и цели да тества модел за стратегическа финансова подкрепа. Подобен тип подпомагане е установено в редица европейски държави.

Пилотното издание на програмата е насочено към следкризисно възстановяване на дейността на частни организации в културния сектор с опит над 3 години в сферата.

От създаването на Национален фонд "Култура" културния сектор активно работи в посока структурно подпомагане на частни и нестопански организации с културен профил.

Нуждата от структурна програма е голяма и преди настъпване на епидемичната обстановка. Предвид нарастващия брой на организации в сектора и малкия пазар е факт, че културните организации разчитат основно на проектно финансиране, което не им позволява сигурност да развият дългосрочни програми и инициативи и да наемат необходимите професионалисти.

Програмата цели запазването и оптимизирането на съществуващата дейност на организации от сферата на изкуствата. Към настоящия момент за страната няма изградена стабилна индустрия в нито едно от направленията, която да може да изведе ясна икономическа или друга статистика, свързана с влиянието на организациите на местно и международно ниво.

Предложеният от експерти и практики план за структурно финансово подпомагане на частни организации е обсъждан още преди настъпването на епидемичната криза през 2020 г.

„Независимият сектор допринася за професионалното изкуство в България, за децентрализацията на културния живот, насърчава международните партньорства, междусекторното сътрудничество, развитието на публиките, въвежда нови форми и естетики в изкуството, както и алтернативни модели на творческа икономика”.

* цитат от писмо на представители на експертна група, която участва в процеса по създаване на условията на програмата.

Най-чести мотиви за отхвърляне през сесия 2020:

- проектното предложение е за създаване на продукт, а не за развитие на дейността на организацията
- недопустими кандидати
- липсващи или некоректно попълнени документи

Наблюдения:

- Програмата е пилотна и иновативна, насочена към финансирането на структура, а не конкретен културен продукт.
- Невъзможността за провеждане на информационна кампания доведе до неяснота у кандидатите и в следствие до неточности в проектните предложения.
- Формулярите и приложенията по програмата създадоха трудности както на кандидатстващите организации, така и на експертната комисия, която оценяваше проектните предложения.
- Кандидатстващите организации често не правят разлика между различните приложения и попълват идентична информация, което затруднява оценяването от страна на експертната комисия.
- Много проектни предложения предвиждат изпълнението на стандартни проектни дейности и реализация на продукт, а не са насочени към финансирането на ключови за поддържането и развитието на организацията нужди.
- В по-голямата част от кандидатурите не е видимо задълбочено разбиране на условията, приоритетите и целите на програмата, при все, че голяма част от бенефициентите и кандидатите участваха в създаването на условията.
- Кандидатурите имат слаби или липсващи стратегии и иновации. Много от частните организации не мислят дългосрочно в перспектива. Това издава притеснителна тенденция за начина на работа на частните организации от сферата в България.
- Явна е необходимостта от по-активна комуникация, консултации, образователни и разяснителни дейности, които да подпомогнат кандидатите в тяхното разбиране за различните типове програми и цели на публичното финансиране. Пречка към осъществяването на това е, че и към настоящия момент Национален фонд „Култура“ не разполага с необходимия човешки и финансов ресурс да предостави персонализирани консултации на нарастващия брой кандидати.
- Много на брой кандидатстващи организации, несъвместими с предвидената финансова подкрепа както и с административния ресурс на НФК.
- Удължаването на срока за кандидатстване, иницирано от трети страни, даде възможност на много по-голям брой кандидати да участват в конкурса, но в същото време не беше благоприятно за вече подадените проектни предложения. Поради ограниченото време за подготовка за тези конкретни кандидати някои от тях не бяха толкова конкурентни в конкурса. Удължаването на сроковете за кандидатстване в непосредствена близост до първоначално планирания краен срок не е добра практика, тъй като не предразполага към равни възможности за подготовка сред кандидатите и носи риск от опорочаване на оценителния процес.

На извънредно заседание на УС бяха одобрени за финансиране допълнително нови 24 проекта след официалното приключване на програмата. Средствата за подкрепа бяха пренасочени от неизразходвани средства по други програми. Това доведе до негативен обществен отзвук, който значително накърни имиджа на НФК.

Безспорно постъпиха сериозни и интересни проекти, които при продължаване на програмата могат да доведат до устойчиво развитие на сектора.

Профил на кандидатите таблица

Профил	Подадени	Подкрепени
АД	2	1
ЕООД	94	28
Културен институт	1	-
ООД	57	17
Сдружения	87	39
Фондация	52	34
Читалище	7	3
Друга правна форма	3	-
ОБЩО	303	122

ПОДКРЕПЕНИ ПРОЕКТИ ПО ОБЛАСТ/СФЕРА/ЖАНР	Подадени
интердисциплинарни/мултижанрови	27
дигитални изкуства и нови медии	14
визуални изкуства (изящни, приложни, кураторска дейност, фотография)	33
кино (док, игрално, анимационно и късометражно)	45
танц	21
театър	39
куклен театър	6
литература	15
музика	44
фолклор	26
предприемачество/ пространства/ платформи	19
дизайн/мода/архитектура/ сценография	4
мезейна дейност/КН/ образователни КН и ИИ	9
цирк	1
ОБЩО	303

Изводи и препоръки:

- по-ясни изисквания към кандидатите
- преосмисляне на формуляр и приложения по програмата
- специфични инструкции за попълване и обосновка на бюджет както и изискванията към декларациите, които се подписват от кандидатстващата организация
- нужда от точкова система за оценяване на проектите, което би спомогнало по-коректно оценяване на конкурентните проекти

Всички неусвоени средства по регулярни и извънредни (COVID) програми на НФ „Култура“ се преразпределят към други активни програми на фонда, след изрично решение на Управителния Съвет на НФК.

ЕДНОГОДИШНА ПРОГРАМА ЗА **ПОДКРЕПА НА ЧАСТНИ ПРОФЕСИОНАЛНИ ОРГАНИЗАЦИИ В ОБЛАСТТА НА ТРАДИЦИОННОТО И СЪВРЕМЕННО ЦИРКОВО ИЗКУСТВО**

Програмата за целево финансово подпомагане цели да осигури финансова подкрепа за период от една година на културни организации и еднолични търговци - културни дейци, заети в областта на цирковото изкуство и способни да докажат активна дейност през предходната календарна година.

В конкурса се включиха **27** кандидати с проектни предложения на обща стойност **2,166,041** лева, **23** от тях бяха одобрени за финансиране с обща сума в размер на **1,665,202** лева.

МОДУЛ: ТРАДИЦИОННО ЦИРКОВО ИЗКУСТВО

ПРИОРИТЕТИ

- ✔ Създаване на нови продукции. С приоритет се разглеждат ко-продукции или продукции в партньорство с международни компании и организации.
- ✔ Изграждане на вътрешно-организационен капацитет и капацитет за работа с публики.
- ✔ Подобряване на финансова устойчивост и прилагане на бизнес модели в работата на организацията.

КРИТЕРИИ

1. Спазване на условията за допустимост и спазването на техническите изисквания.
2. Оценка на опита и капацитета за изпълнение на предвидените дейности на кандидатстващата организация / лице.
3. Съответствие с целите на програмата и оценка на предвидените дейности съгласно тяхната допустимост и съответствие с приоритетите, описани в програмата.
4. Реалистичност на бюджета.

МОДУЛ: СЪВРЕМЕННО ЦИРКОВО ИЗКУСТВО

ПРИОРИТЕТИ

- ✔ Създаване на нови продукции. С приоритет се разглеждат ко-продукции или продукции в партньорство с международни компании и организации.
- ✔ Разработване, промотиране и представяне на улична шоу програма. С приоритет се разглеждат иновативни подходи към уличните изпълнителски изкуства - това може да включва интеракция с публика, надграждане или допълване на градската среда по оригинален начин.
- ✔ Трайно установяване на конкретни сцени и зали, където се практикува и развива цирково или улично изкуство.
- ✔ Подобряване на финансовата устойчивост и прилагане на бизнес модели в работата на организацията.

КРИТЕРИИ

1. Спазване на условията за допустимост и спазването на техническите изисквания.
2. Оценка на опита и капацитета за изпълнение на предвидените дейности на кандидатстващата организация / лице.
3. Съответствие с целите на програмата и оценка на предвидените дейности съгласно тяхната допустимост и съответствие с приоритетите, описани в програмата.
4. Реалистичност на бюджета.

МОДУЛ: ВАРИЕТЕТНО ЦИРКОВО ИЗКУСТВО

ПРИОРИТЕТИ

- Създаване на нови продукции. С приоритет се разглеждат ко-продукции или продукции в партньорство с международни компании и организации.
- Трайно установяване на конкретни сцени и зали, където се практикува и развива вариететно изкуство.
- Подобряване на финансова устойчивост и прилагане на бизнес модели в работата на организацията.

КРИТЕРИИ

- Спазване на условията за допустимост и спазването на техническите изисквания.
- Оценка на опита и капацитета за изпълнение на предвидените дейности на кандидатстващата организация / лице.
- Съответствие с целите на програмата и оценка на предвидените дейности съгласно тяхната допустимост и съответствие с приоритетите, описани в програмата.
- Реалистичност на бюджета.

Общи данни таблица

	ПОСТЪПИЛИ ПРОЕКТИ	ОДОБРЕНИ ПРОЕКТИ	ИНДИКАТИВНА РАЗПОЛАГАЕМА СУМА ПО ПРОГРАМАТА	ОБЩА СТОЙНОСТ НА ИСКАНАТА СУМА	ОТПУСНАТА СУМА
ТРАДИЦИОННО ЦИРКОВО ИЗКУСТВО	10	9	750 000	963 680	782 290
СЪВРЕМЕННО ЦИРКОВО ИЗКУСТВО	10	9		609 354	
ВАРИЕТЕТНО ЦИРКОВО ИЗКУСТВО	7	5		273 558	
ОБЩО	27	23		2,166,041	1,665,202

*Според решение на Управителен съвет предвидената сума по програма "Едногодишна програма за подкрепа на професионални организации в областта на традиционното и съвременно цирково изкуство" е 750 000 лв. Във връзка с настъпили промени във финансовите средства, с които оперира НФК, целите, които изпълнява през 2020 г. както и големия брой кандидати, с решение на УС на НФК бяха преразпределени средства, постъпили във фонда с постановление на Министерски съвет и след разпоредба на Министерството на културата.

Тенденции 2020

Програмата е пилотна и се проведе за първи път като отговор на кризата, предизвикана от пандемията от вируса COVID-19, засегнала до голяма степен и културните организации в сферата на цирковото изкуство. До този момент в България не е съществувала програма на проектен принцип или структурна подкрепа, насочена единствено към този тип организации. Поради малкия опит на представителите на сектора с публично финансиране от този тип се наложи условията и формулярите по програмата да са максимално достъпни за кандидатите. Някои от кандидатите бяха потърсили съдействието на консултантски организации, което също рефлектира върху процесите на работа в НФК и комуникацията с кандидати и бенефициенти - като например преразглеждане на настоящите процедури за конфиденциалност, както и извеждане на дневен ред въпросите за посредничеството на консултантските организации

Кандидати по програмата бяха циркови организации, активни на локално и национално ниво. Сред тях бяха както утвърдени и познати на публиката циркове, така и млади организации, работещи в посока развитие на пространства и публики. Търсено е финансиране най-вече за ключови за функционирането на организациите дейности като поддържане на административен и артистичен екип, на материална база, грижа за животни, развитие на нови номера, наеми и др. Получени бяха и кандидатури, които по своето естество представляват по-скоро проектни дейности, а не структурна подкрепа за кандидатстващите

организации - тенденция, която се наблюдава и в двете пилотни структурни програми и е индикативна за нуждата от по-ясно формулиране, комуникиране и популяризиране на този тип програми. Друго наблюдение е, че на този етап по-голямата част от подадените проекти не се ангажират пряко с приоритетите на програмата - конкретно тези, свързани с развитие и популяризиране на цирковото изкуство сред нови аудитории, изграждане на международни контакти и обмен. При някои проекти не бяха налични достатъчно подробни и ясни описания на планираните дейности и заложените цели. Явна е необходимостта НФК да продължи активната си работа с кандидатите в това направление с цел развиване на техния капацитет и умения в работата с публично финансиране.

Най-чести мотиви за отхвърляне през сесия 2020:

- Недопустими кандидати, които не са циркови организации
- Твърде общи и неясно описани дейности
- Една кандидатура, отказана поради липса на средства.

Наблюдения:

- Нужда от тясна работа с кандидатите за спомагане на подготовка на кандидатурите им
- Начало на програма, която може да се превърне в регулярна за фонд "Култура"

Профил на кандидатите

ПРОФИЛ	ТРАДИЦИОННО ЦИРКОВО ИЗКУСТВО		СЪВРЕМЕННО ЦИРКОВО ИЗКУСТВО		ВАРИЕТЕТНО ЦИРКОВО ИЗКУСТВО	
	ПОДАДЕНИ	ПОДКРЕПЕНИ	ПОДАДЕНИ	ПОДКРЕПЕНИ	ПОДАДЕНИ	ПОДКРЕПЕНИ
НПО	-	-	-	-	-	-
ФОНДАЦИИ	-	-	3	3	1	1
СДРУЖЕНИЯ	-	-	3	2	1	
ООД/ЕООД	9	8	4	4	5	5
ЕТ	1	1	-	-	-	-
ОБЩО	10	9	10	9	7	5

Обхват		
	Подадени	Подкрепен
Локално – София област	6	5
Локално – Пловдив област	1	1
Локално – Варна област	1	1
Локално – Русе област	1	0
Локално – Стара Загора област	-	-
Локално – Хасково област	-	-
Локално – Кюстендил област	-	-
Локално – Ловеч област	-	-
Локално – Бургас област	-	-
Локално – Враца област	-	-
Локално - Пазарджик област	-	-
Локално - Плевен област	-	-
Локално - Габрово община	1	0
Локално - Перник община	-	-
Локално - Смолян община	-	-
Повече от една област	-	-
На национално ниво	14	13
Онлайн разпространение	-	-
Международно ниво	3	3
ОБЩО	27	23

Изводи и препоръки:

- Ясно изразена необходимост от подкрепа на цирковото и уличното изкуство, за да се повиши качеството на предлагания продукт и да се развие това традиционно за България изкуство.
- Необходимост да се разработи и установи регулярна програма за подкрепа на цирковото и уличното изкуство.
- Ясни насоки за кандидатстване, достъпни условия и формуляри и персонални консултации с кандидатите с цел изграждане на капацитет за работа с публични средства.
- Необходимост от подкрепа и стимулиране на кандидатите за развитие на успешни международни контакти.
- Работа с организациите в посока устойчивост чрез установяване и популяризиране на добри практики сред цирковите организации.
- Мониторинг и персонален контакт с бенефициентите с цел тяхното подпомагане в хода на изпълнение на заложените дейности, както и натрупване на наблюдения за сектора.

Всички неувоени средства по регулярни и извънредни (COVID) програми на НФ „Култура“ се преразпределят към други активни програми на фонда, след изрично решение на Управителния Съвет на НФК.

COVID-19

ЦЕЛЕВО ФИНАНСИРАНЕ

Целеви субсидии са средства за проекти с национално значение и съобразно обективната необходимост. Тяхната максимална стойност е 10 000 лв. Общият брой на средствата се определя на базата на чл.6 - 15 (3) от [ПРАВИЛА](#) за организацията на работата на Управителния съвет на Национален фонд „Култура“ и устройството и дейността на Национален фонд „Култура“.

1. Издателство „Гео Милев“ **7 522 лв.**
  2. Съюз на българските писатели **4 000 лв.**
  3. Фондация „Българско слово“ **8 000 лв.**
  4. АМ Арс Миленуим МММ **4 000 лв.**
  5. Сдружение Културен център за социална демокрация и защита правата на човека **6 930 лв.**
  6. Издателство „Захари Стоянов“ **7 830 лв.**
  7. Сдружение „Съюз на българските музикални и танцови дейци“ **9 800 лв.**
  8. Народно читалище „Симона 2002“ **3 100 лв.**
- Общо: **51,182 лв.**

Наблюдение:

Необходимост от по-ясни условия и процедура, която да предполага разпределянето на целеви средства, включително подаването им чрез онлайн системата на Национален фонд „Култура“.

Препоръка:

Създаване на програма, която да е отворена в рамките на индикативната година и да дава възможност за онлайн кандидатстване както и останалите програми на НФК. Подобно унифициране би подпомогнало екипа на фонда и би улеснила лицата, извършващи одитни проверки. От друга страна би било полезно и за популяризиране на този тип възможност за финансова подкрепа.

ПРОГРАМА ЗА ЦЕЛЕВО ФИНАНСОВО ПОДПОМАГАНЕ – „ТВОРЧЕСКА ЕВРОПА“

Пилотната покана за целево финансово подпомагане на проекти, финансирани от програма „Творческа Европа“⁶, подпрограма „Култура“, направление „Европейско сътрудничество“, цели да подкрепи български културни организации, които реализират европейски проекти за международно сътрудничество в областта на културата и изкуствата. Липсата досега на подобен национален механизъм сериозно възпрепятстваше участието на български културни оператори в програма „Творческа Европа“, която насърчава реализирането на международни проекти с високо качество и широк обхват, които повишават културните компетентности и развиват аудиториите в международен аспект.

За финансиране могат да кандидатстват български културни организации (юридически лица) със седалище в Република България, които имат качеството на проектен ЛИДЕР или проектен ПАРТНЬОР, реализиращи текущ проект, спечелил конкурс в рамките на програма „Творческа Европа“ на ЕС, подпрограма „Култура“, направление „Европейско сътрудничество“, и имат подписан договор с Изпълнителна агенция за образование, аудиовизия и култура.

Период на реализиране на проекта, подкрепен от Национален фонд „Култура“, 15 август 2020 г. – 15 август 2021 г.

Бюджетът на поканата за 2020 г. бе в размер на 450 000 лева.

Дейностите, допустими за финансиране, са всички видове проектни събития и дейности, които са заложили в бюджета на кандидата и са част от проекта, одобрен за подкрепа от програма "Творческа Европа" на ЕС, с който се кандидатства.

*През 2020 година за участие в програмата бяха поканени **11 организации** с текущи проекти по програма „Творческа Европа“⁷, които бяха финансирани общо с **450 000 лева**.*

ПОДКРЕПЕНИ ПРОЕКТИ, ФИНАНСИРАНИ ОТ ПРОГРАМА „ТВОРЧЕСКА ЕВРОПА“, ПОДПРОГРАМА „КУЛТУРА“, НАПРАВЛЕНИЕ „ЕВРОПЕЙСКО СЪТРУДНИЧЕСТВО“			
№	ИМЕ НА ПРОЕКТА	БЪЛГАРСКИ ПАРТНЬОР	ОТПУСНАТА СУМА ОТ НФК
1.	BORDERLINE OFFENSIVE: laughing in the face of fear	Музей „Дом на хумора и сатирата“	28 563
2.	Centriphery	Фондация за нова култура	110 000
3.	RESHAPE - Reflect, Share, Practice, Experiment	Асоциация за свободен театър	14 950
4.	European Outdoor Arts Academy: School of Participation	Общинска фондация Пловдив 2019	24 002
5.	Free man Walking – theatre as a tool for detainees' integration	Сдружение Обединени професионалисти за устойчиво развитие	26 982

⁶ „Творческа Европа“ е програма на Европейския съюз, която подкрепя културния, творческия и аудиовизуалния сектор. От 2014 г. до 2020 г. програмата разполага с 1,46 милиарда евро за подкрепа на проекти, с цел достигане до нови публики, насърчаване на обмена на умения и знания и укрепването на капацитета на културните и творческите организации.

⁷ Текущите проекти по програмата са 12 на брой, но съгласно нормативната уредба на Национален фонд „Култура“ общините не са допустими бенефициенти.

6.	Swinging Europe Network	Линди Хоп България ЕООД	66 910
7.	CLASH! When classic and contemporary dance collide and new forms emerge	Фондация Арт линк	23 194
8.	Audience Segmentation System in European Theatres	Фондация АРТ ПРОДЖЕКТС	6 690
9.	Life Long Burning – Towards a sustainable Eco-System for Contemporary Dance in Europe	Фондация Брейн Стор проджект	25 317
10	INnovative EUropean PUPpetry	Държавен куклен театър Видин	16 280
11	MOST - The Complex Strategy to develop the Balkan World Music Scene	Българска музикална асоциация	107 112

В проектите са включени 68 партньорски организации от 24 държави, а проектите ще привлекат финансиране за българските организации от програма „Творческа Европа“ в размер на 1 150 200 лева.

Партньорски организации, включени в проектите по страни.

Франция	4
Гърция	2
Румъния	4
Португалия	3
Чехия	3
Полша	3
Словения	2
Белгия	4
Германия	5
Великобритания	4
Хърватия	5
Финландия	2
Австрия	4
Унгария	2
Сърбия	3
Украйна	1
Албания	1
Нидерландия	3
Швеция	2
Италия	5
Словакия	1
Испания	1
Литва	2
Дания	1

Положителна тенденция с висока добавена стойност и дългосрочен ефект за сектора ще е превръщането на тази програма в регулярна, което ще позволи на повече български организации да преодолеят високия праг на съфинансиране по програмата.

Анкета към потребителите на сайта на НФК

Сайтът на НФК е основният инструмент, с който разполага Национален фонд „Култура“ за създаване на конкурсни програми и тяхното оценяване. Кандидатстването по програмите на фонда се случва само онлайн, на сайта, след задължителна регистрация като физическо или юридическо лице.

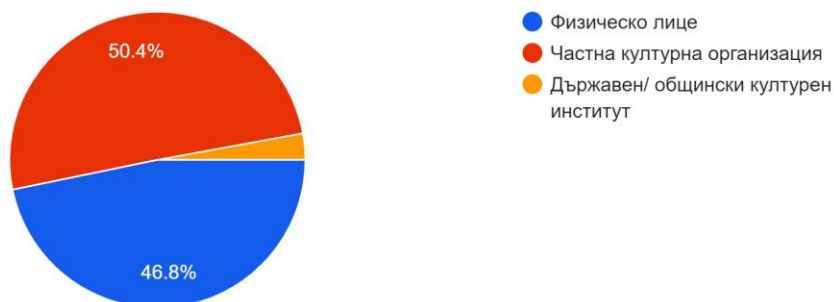
През 2020 година, поради големия интерес към програмите на фонда и особено след обявяването на извънредните сесии по програми „Творчески стипендии“ и „Творчески инициативи“, капацитетът на сайта се оказва недостатъчен за новосъздадените профили и големия брой кандидатури. Мерки бяха взети през годината за увеличаване на възможностите на сайта.

За събиране на обратна връзка от ползвателите на сайта, се проведе анкета след приключване на активните програми за годината, между **09.12-18.12.2020** г. Събраха се 141 отговора, като от тях 2 са неактивни и се премахват от общия анализ. Така общия брой отговори е **139**. Този резултат не е представителен за ползвателите на сайта, тъй като само през 2020 има много повече новорегистрирани физически и юридически лица в системата на НФК. Въпреки това обратната връзка от кандидатите и бенефициентите на НФК е важна и информативна. Тук са изредени основните тенденции и изводи, направени на база попълнените анкети, както и постъпилите сигнали за технически проблеми към имейла tech.support@ncf.bg.

Основни данни от анкетата:

1. Попълвате тази анкета в ролята си на:

139 responses

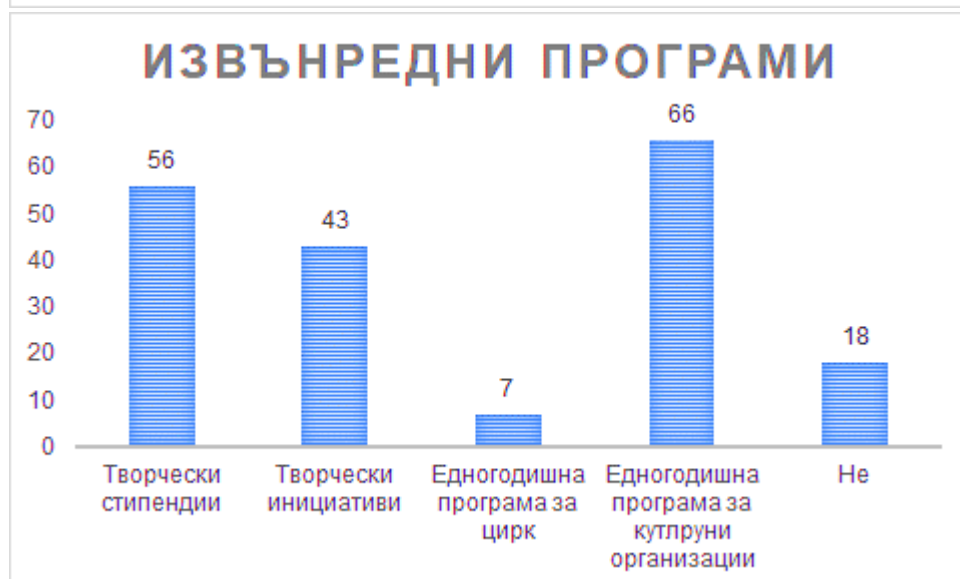
Едно лице е можело да попълни анкетата повече от веднъж, тъй като е възможно едно и също лице да е кандидатствал като физическо лице и като представител на частна или държавна културна организация.

Частна организация - 70 отговора

Физическо лице - 65

Държавен институт – 4

Разделение на попълнителите анкетата спрямо програмите, по които са кандидатствали през 2020 година.

Лица, попълнили анкетата, които не са кандидатствали по нито една програма - 5.

Лица, които са кандидатствали, по една или повече програми, но не са бенефициенти - 19.

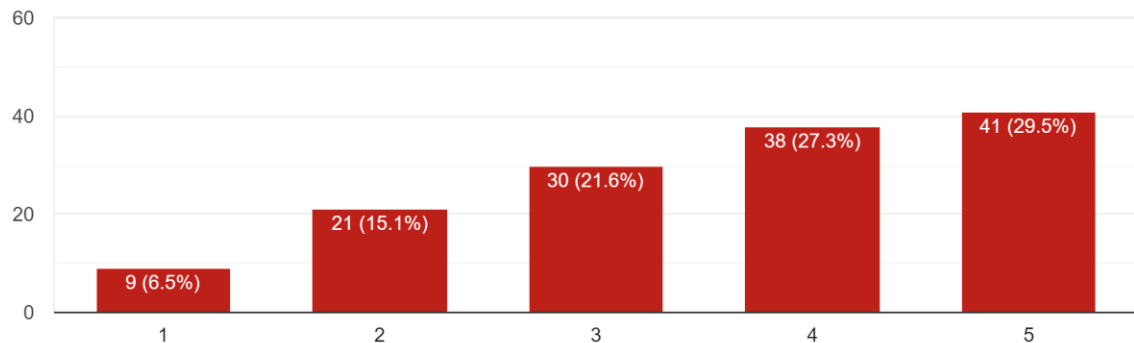
По-голямата част от отговорите са на лица, които са бенефициенти на НФК за първа година (56% или 78 бр.). Само 27,3% или 38 бр. от анкетите са попълнени от лица, които са били бенефициенти на НФК и предходни години. Тези данни са показателни за разрастването на кандидатите към НФК през 2020 година, най-вече заради извънредните програми. Също така данните сочат, че повечето от кандидатите, които желаят да изразят мнение относно сайта на фонда, са нови ползватели на сайта.

Като цяло ползвателите на сайта на НФК лесно се ориентират в него. Информация, която трудно се намира е „Информация относно начина на работа на НФК“ (57 бр.) и „Информация относно условията и допустимостта по различните програми“ (46 бр.).

Начинът на регистрация на сайта се оценява предимно като „лесно“ и „много лесно“.

8. Как бихте оценили начина на регистрация и управление на профила ви в системата на НФК, от 1 до 5 (много трудно-много лесно)?

139 responses

117 бр. не са имали проблеми с регистрацията. 90 бр. не са имали проблеми и с управлението на профила си. При поява на проблеми се назовават най-вече: ориентирането как се прави регистрацията за физическо и как за юридическо лице; невъзможността за смяна на лични данни във вече създаден профил и изчезнали данни на вече съществуващ профил.

Това съвпада и с обратната връзка, подадена към имейла techsupport@ncf.bg, където по-голямата част от заявките са свързани именно с тези проблеми.

При онлайн кандидатстването най-често се срещат проблеми в стъпките за качване на файлове, и попълване на подробната информация за проекта. Като основен проблем се посочва несъвместимостите на файлове при качването и несъвместимост на знаци при попълване на онлайн кандидатурата.

66 бр. отговори са добавили препоръки относно работата на сайта на НФК.

6 бр. от тях са положителна обратна връзка без препоръки.

20 бр. от тях са на различна тема, предимно свързани с работата на НФК извън сферата на онлайн кандидатстването - информация относно структурата и начина на работа на фонда както и прозрачността при вземането на решения. Те са взети предвид от екипа на НФК, но не са част от анализа на обратната връзка на сайта.

40 бр. от тях засягат конкретни препоръки към сайта като:

- включване на ПДФ формуляри за попълване, които да бъдат разчетени от различни софтуери
- премахване на повторемостта при попълване на онлайн и офлайн формуляра
- премахване на проблема с допустимост на символи
- създаване на бюлетин, който да известява регистрираните профили за новини, отворени програми, излезли резултати по програмите

СПИСЪК С ЧЛЕНОВЕ НА ЕКСПЕРТНИ КОМИСИИ НА НФК

Албена Атанасова	Милена Димитрова-Христова
Албена Безовска	Милена Звънчарова
Албена Тагарева	Минко Ламбов
Анна Пампулова	Мирена Станева
Атанас Атанасов-Звездинов	Мирослава Кацарова
Бистра Иванова	Мирослава Тодорова
Владия Михайлова	Михаил Байков
Венелин Шурелов	Момчил Алексиев
Виктор Стоянов	Невена Панова
Георги Златарев	Нели Стоева
Григор Паликаров	Петко Стоянов
Дарин Тенев	Петя Колева
Десислава Бошнакова	Пламен Тотев
Деян Статулов	Радостина Нейкова
Димитър Новков	Росен Михайлов
Димитър Узунов	Розалина Лъскова
Добромир Григоров	Румена Калчева
Екатерина Леондиева	Светлин Ивелинов
Елисавета Чендова	Светлозар Желев
Иван Юруков	Симеон Василев
Ивелина Кючукова	Снежана Йовева
Игор Чипев	Соня Алексиева
Илия Граматиков	Стефан Илиев
Илко Ганев	Сузана Каранфилова
Лидия Върбанова	Теодора Цанкова
Мартин Стоянов	Хермина Азарян
Мила Войникова	Юлия Георгиева
Милена Ананиева	

Този отчет и анализите към него са изготвени от Екатерина Леондиева, Радослава Кънева, Светломира Стоянова и Мирена Станева - Външни експерти „Програми и проекти“ към Национален фонд „Култура“.

Информацията от настоящия документ може да бъде цитирана и използвана за проучвателни и учебни цели.